

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 16. märts 2018
(OR. en)

7222/18

Institutsioonidevaheline
dokument:
2018/0044 (COD)

JUSTCIV 63
ECOFIN 256
EJUSTICE 16
COMPET 165
CODEC 403
IA 71

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Jordi AYET PUIGARNAU, direktor
Kättesaamise kuupäev:	12. märts 2018
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2018) 96 final
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, õiguse kohta, mida kohaldatakse nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2018) 96 final.

Lisatud: COM(2018) 96 final

Brüssel, 12.3.2018
COM(2018) 96 final

2018/0044 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

**õiguse kohta, mida kohaldatakse nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute
suhtes**

{SWD(2018) 52 final} - {SWD(2018) 53 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Komisjoni prioriteet on veelgi tugevdada Euroopa majandust ning soodustada investeerimist töökohtade loomiseks ja majanduskasvu tagamiseks. Selle eesmärgi saavutamiseks on vaja tugevamaid, sügavamaid ja tihedamini lõimitud kapitaliturgusid. Hästi toimivate kapitaliturgude põhielement on tõhus ja turvaline kauplemisjärgne taristu. 2015. aasta kapitaliturgude liidu tegevuskavale tuginedes on komisjoni vahehindamises 2017. aasta mais esitatud meetmed, mis on veel vaja võtta 2019. aastaks kapitaliturgude liidu põhielementide paikapanemiseks, selleks et kõrvaldada piiriülest investeerimist takistavad tõkked ja vähendada rahastamiskulusid. Kapitaliturgude liidu loomine on kiireloomuline prioriteet.

Kapitaliturgude liidu tegevuskava ja selle vahehindamise osana teatas komisjon, et võtab sihipäraseid meetmeid seoses normidega, mis käsitlevad väärtpaberite omandiõigust ja nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes, et vähendada õiguslikku ebakindlust väärtpaberite ja nõuetega tehtavate piiriüleste tehingute puhul. Selle lubaduse täitmiseks esitatakse üheaegselt käesolev ettepanek ja teatis väärtpaberitehingute asjaõiguslike tagajärgede suhtes kohaldatava õiguse kohta¹. Teatistes selgitatakse komisjoni seisukohti kehtiva liidu õigustiku oluliste aspektide kohta seoses väärtpaberitehingute asjaõiguslike tagajärgede suhtes kohaldatava õigusega ja see lisatakse käesolevale seadusandlikule ettepanekule, mis käsitleb nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes. Finantstagatiste direktiiviga², arvelduse lõplikkuse direktiiviga³, likvideerimise direktiiviga⁴ ja registrimäärusega⁵ reguleeritud küsimusi käesolev seadusandlik ettepanek ei mõjuta⁶.

Kooskõlas kapitaliturgude liidu tegevuskava eesmärkidega on käesoleva ettepaneku üldeesmärk soodustada piiriülest investeerimist ELis ning sel teel parandada äriühingute, sealhulgas VKEdes, ja tarbijate rahastamisvõimalusi. Käesoleva ettepaneku erieesmärk on aidata kaasa nõuetega tehtavate piiriüleste tehingute arvu suurendamisele, tagades õiguskindluse ühetaoliste kollisiooninormide vastuvõtmisega liidu tasandil.

Selleks, et nõuete ja väärtpaberitega tehtaks rohkem piiriüleseid tehinguid, on hädavajalik, et selgus ja ettenähtavus valitseksid küsimuses, millise riigi õigust kohaldatakse tegemaks kindlaks, kellele nõue või väärtpaber pärast piiriülest tehingut kuulub. Õiguslik ebakindlus selles osas, millise riigi õiguse kohaselt tehakse kindlaks, kellele vara pärast piiriülest tehingut

¹ COM(2018) 89.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuni 2002. aasta direktiiv 2002/47/EÜ finantstagatiskokkulepete kohta (EÜT L 168, 27.6.2002, lk 43–50).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 1998. aasta direktiiv 98/26/EÜ arvelduse lõplikkuse kohta makse- ja väärtpaberi arveldussüsteemides (EÜT L 166, 11.6.1998, lk 45–50).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. aprilli 2001. aasta direktiiv 2001/24/EÜ krediitiasutuste saneerimise ja likvideerimise kohta (EÜT L 125, 5.5.2001, lk 15–23).

⁵ Komisjoni 2. mai 2013. aasta määrus (EL) nr 389/2013, millega luuakse liidu register vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsustele nr 280/2004/EÜ ja nr 406/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni määrused (EL) nr 920/2010 ja nr 1193/2011 (ELT L 122, 3.5.2013, lk 1–59).

⁶ Vt finantstagatiste direktiivi artikli 9 lõiked 1 ja 2, arvelduse lõplikkuse direktiivi artikli 9 lõige 2 ning likvideerimise direktiivi artikkel 24. Finantstagatiste direktiivis ja arvelduse lõplikkuse direktiivis on viidatud registreeritud väärtpaberitele ning likvideerimise direktiivis on käsitletud selliseid finantsinstrumente, mille puhul eeldab õiguste olemasolu või üleandmine nende kandmist registrisse, kontole või kesksesse depositeoriumi.

kuulub, tähendab seda, et sõltuvalt sellest, millise liikmesriigi kohus või ametiasutus nõude või väärtpaberi omandiõigusega seotud vaidlust lahendab, ei pruugi eeldatud omandiõigus piiriülese tehingu tagajärjel alati tekkida. Maksejõuetuse olukorras, kui piiriüleste tehingute tagajärjel tekkinud õiguste kuuluvuse ja maksmapanemise küsimusi kontrollitakse kohtulikult, võivad õiguslikust ebakindlusest tulenevad õiguslikud riskid viia ettenägematu kahjuni.

Käesolevas ettepanekus esitatud ühtsete normidega sätestatakse, millise riigi õiguse kohaselt tehakse nõude omandiõigus kindlaks pärast nõude piiriülest loovutamist, ning kõrvaldatakse sel teel õiguslik risk ja võimalikud süsteemsed tagajärjed. Õiguskindluse loomine annab hoogu piiriülesele investeerimisele, suurendab soodsama laenuvõtmise võimalusi ja edendab turgude lõimumist.

Nõuete loovutamine on võte, mida äriühingud kasutavad likviidsuse tagamiseks ja laenusaamiseks (nt faktooring ja tagatise andmine) ning mida pangad ja ettevõtjad kasutavad selleks, et optimeerida oma kapitalikasutust (nt väärtpaberistamine).

Faktooring on paljude ettevõtete jaoks väga vajalik likviidsuse allikas. Faktooring toimib nii – äriühing (nõude loovutaja, enamasti VKE) loovutab (müüb) oma nõude alandatud hinnaga faktoorige (nõude omandaja, sageli pank), eesmärgiga saada kiiresti rahalisi vahendeid. Faktoorige nõuab nõude sisse ja kannab nõude täitmata jätmise riisikot. Enamik faktooringu kasutajaid on VKEd: väike-ettevõtjad moodustavad neist 76 %, keskmise suurusega ettevõtjad 11 % ja suurettevõtjad 13 %. VKEde puhul käsitatakse faktooringut üldiselt majanduskasvu toetava tegevusena, kuna VKEdele võib olla raskem traditsioonilistest rahastamisallikatest vahendeid saada⁷. Euroopa on piirkonnana maailma suurim faktooringuturg ja moodustab ülemaailmsest turust 66 %⁸.

Faktooringu näide

VKE C vajab kohest rahasüsti, et maksta varustajatele. C poolt klientidele esitatud arvete tasumise tähtaeg on aga kolm kuud. VKE C (nõude loovutaja) otsustab loovutada (müüa) oma nõuded klientide vastu faktoorige (nõude omandajale), kelleks on pank B, ja teeb seda alandatud hinnaga, et saada B-lt kohe rahalisi vahendeid. Alandatud hind, millega VKE C oma nõuded B-le müüb, kajastab B teenus- ja vahendustasu.

Tagatise andmisel saab selliseid nõudeid nagu pangakontole kantud sularaha (sel juhul on klient võlausaldaja ja pank võlgnik) või krediidinõue (st pangalaen) kasutada laenulepingu finantstagatisena (näiteks klient saab kasutada pangakontole kantud raha tagatisena laenu saamiseks ja pank saab antud laenu kasutada tagatisena omakorda laenu saamiseks). Krediidinõuete kasutamine tagatisena on finantssektori jaoks väga oluline. Eurosüsteemi⁹ refinantseerimistehingutest umbes 22 % puhul kasutatakse tagatisena krediidinõudeid¹⁰.

⁷ *Factoring and Commercial Finance: A Whitepaper*, lk 20, autor: ELi faktooringu- ja ärirahastuse valdkonna föderatsioon (*EU Federation for the Factoring and Commercial Finance Industry*, EUFI).

⁸ Faktooringu käive Euroopas piirkonnana oli 2015. aastal 1,566 miljardit eurot. Suurimad Euroopa turud on Ühendkuningriik, Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia ja Hispaania. Ülemaailmse faktooringuturu väärtus 2015. aastal oli 2,373 miljardit eurot. Allikas: Factors Chain International, FCI.

⁹ Eurosüsteem koosneb Euroopa Keskpankast ja nende liikmesriikide keskpankadest, kus on kasutusele võetud euro.

¹⁰ Eurosüsteemi refinantseerimistehingutest umbes 22 % puhul kasutatakse tagatisena krediidinõudeid, mille väärtus oli 2017. aasta teises kvartalis ligikaudu 380 miljardit eurot, millest 100 miljardit eurot

Tagatuse näide

VKE C (nõude loovutaja) tahab pangalt A (nõude omandaja) suurema laohoone ehitamiseks laenu saada, kasutades tagatisena olemasolevaid nõudeid oma klientide vastu. Kui VKE C läheb pankrotti ja ei suuda laenu tagasi maksta, saab pank A (tagatise võtja) oma raha kätte, nõudes sisse VKE C nõuded tema klientide vastu.

Väärtpaberistamine võimaldab nõude loovutajal ehk „väärtpaberistamise tehingu algatajal“ (näiteks äriühing või pank) refinantseerida hulga nõudeid (näiteks mootorsõiduki üürimaksed, krediitkaardinõuded, hüpoteeklaenumaksed), loovutades need eriotstarbelisele ettevõtjale. Seejärel emiteerib eriotstarbeline ettevõtja (nõude omandaja) kapitaliturgudele võlaväärtpabereid (näiteks võlakirju), mis kajastavad nendest nõuetest saadavat tulu. Sedamööda, kuidas väärtpaberite aluseks olevaid nõudeid rahuldatakse, kasutab eriotstarbeline ettevõtja saadud tulu väärtpaberite lunastamiseks investoritelt. Väärtpaberistamine võib rahastamiskulusid vähendada, sest eriotstarbeline ettevõtja on üles ehitatud viisil, mis muudab selle maksejõuetuse suhtes kaitstuks. Äriühingute jaoks võib väärtpaberistamine pakkuda võimalusi saada laenu odavamalt kui pangast. Pankade jaoks on väärtpaberistamine võimalus oma vara paremini ära kasutada ja vabastada bilansis laenuandmisvõimet, et nad saaksid teistele majandusüksustele rohkem laenu anda¹¹. Kapitaliturgude liidu tegevuskava raames on liit vastu võtnud õigusakte, selleks et edendada ohutut ja likviidset väärtpaberistamisturgu. Nende normide eesmärk on taastada ELis turvaline väärtpaberistamisturg, eristades lihtsaid, läbipaistvaid ja standarditud väärtpaberistamistooteid läbipaistmatutest ja kallimatest toodetest. Kõigi väärtpaberistamise liikide puhul on ülioluline tagada õiguskindlus selles osas, kellele loovutatud nõue kuulub.

Väärtpaberistamise näide

Suur jaemüügikett C (nõude loovutaja) loovutab oma nõuded, mis tulenevad tema väljastatud krediitkaardi kasutamisest klientide poolt, eriotstarbelisele ettevõtjale A (nõude omandaja)¹². A emiteerib seejärel võlaväärtpaberid kapitaliturgudel tegutsevatele investoritele. Need võlaväärtpaberid on tagatud A-le loovutatud krediitkaardinõuetest tulenevate tuluvoogudega. Sedamööda, kuidas nõudeid rahuldatakse, kasutab A saadud tulu võlaväärtpaberite lunastamiseks.

hõlmas piiriüleselt kasutatud krediidinõudeid. Üleüldiselt oli eurosüsteemis 2017. aasta juuni lõpus piiriüleselt kasutatud 450 miljardi euro väärtuses tagatise.

¹¹ 2016. aastal oli väärtpaberistamise emissioonide turumaht ELis 237,6 miljardit eurot, kusjuures 2016. aasta lõpus oli avatud väärtpaberistamise positsioonide väärtus 1,27 triljonit eurot - Euroopa Finantsturgude Assotsiatsioon AFME *Securitisation Data Report*, 2016. aasta neljas kvartal.

¹² See näide on ÜRO rahvusvahelise kaubandusõiguse komisjoni (UNCITRAL) tagatud tehinguid käsitlevate õigussuuniste lehekülgedel 16–17 esitatud joonise kohandus.

Miks on õiguskindlus oluline?

Nõude omandaja (nt faktor, tagatise võtja või väärtpaberistamise tehingu algataja) jaoks on tähtis, et tal tekiks loovutatud nõude suhtes omandiõigus, kuna kolmandad isikud võivad väita, et sama nõue kuulub hoopis neile. Sellisel juhul tekib prioriteedikonflikt, st olukord, kus tuleb kindlaks teha, kas eelistada tuleks nõude omandaja õigust või konkureeriva isiku õigust. Prioriteedikonflikt nõude (nõuete) omandaja ja kolmanda isiku vahel saab põhimõtteliselt tekkida kahel juhul:

- kui nõude loovutaja on sama nõude loovutanud kaks korda (kogemata või mitte) erinevatele omandajatele, siis võib nõude teine omandaja väita, et nõude omandiõigus kuulub talle. Õigus, mida kohaldatakse nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes, lahendab sama nõude kahe omandaja vahelise prioriteedikonflikti;
- kui nõude loovutaja muutub maksejõuetuks, tahavad tema võlausaldajad teada, kas loovutatud nõue kuulub ikkagi pankrotivara hulka või mitte, st kas nõude loovutamine toimus kehtivalt ja kas nõude omandajal tekkis selle tagajärjel nõude suhtes omandiõigus. Õigus, mida kohaldatakse nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes, lahendab prioriteedikonflikti nõude omandaja ja nõude loovutaja võlausaldajate vahel.

Nõuete loovutamise korral puhtalt ühe riigi õigusruumis on selge, et nõuete loovutamise kehtivus kolmandate isikute suhtes (ehk asjaõiguslikud tagajärjed) määratakse kindlaks siseriikliku materiaalõiguse alusel. Selle järgi teab nõude omandaja, millised nõuded tal tuleb täita, et tagada loovutatud nõuete suhtes omandiõiguse tekkimine, juhul kui peaks tekkima prioriteedikonflikt. Piiriülese tehingu puhul aga võib juhtuda, et kohaldada saaks mitme riigi õigust, ja nõuete omandajad vajavad selgust selles osas, milliseid õigusnorme nad peavad täitma, et loovutatud nõuded seaduslikult omandada.

Õiguslik risk

See, millist õigust, st millise riigi õigust kohaldatakse konkreetse piiriülese olukorra suhtes, määratakse kindlaks kollisiooninormidega. Kui puuduvad ühtsed liidu kollisiooninormid, määratakse kohaldatav õigus kindlaks liikmesriikide kollisiooninormide kohaselt.

Praegu on kollisiooninormid, mis käsitlevad nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes, kehtestatud liikmesriikide tasandil. Liikmesriikide kollisiooninormid on ebaühtlased, sest need võtavad kohaldatava õiguse kindlakstegemisel aluseks erinevad ühendavad tegurid: näiteks põhinevad Hispaania ja Poola kollisiooninormid loovutatava nõude õigusel, Belgia ja Prantsusmaa normid nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigusel ning Madalmaade normid loovutamislepingu õigusel. Samuti on siseriiklikud kollisiooninormid ebaselged, eeskätt riikides, kus need ei ole sätestatud õigusaktides.

Liikmesriikide kollisiooninormide ebaühtlus tähendab seda, et liikmesriigid võivad nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatava õigusena määrata eri riikide õiguse. Õiguskindluse puudumine küsimuses, millise riigi õigust kohaldatakse tehingu kehtivusele kolmandate isikute suhtes, loob nõuete piiriülese loovutamise puhul õigusliku riski, mida ei esine nõuete loovutamisel ühe riigi õigusruumi piires. Nõude omandaja võib õigusliku riski olukorras toimida kolmel viisil:

- i) kui nõude omandaja ei ole õiguslikust riskist teadlik või otsustab seda ignoreerida, võib ta kanda ettenägematut rahalist kahju juhul, kui tekib prioriteedikonflikt ja nõude omandaja kaotab omandiõiguse loovutatud nõuete suhtes. Õiguslik risk, mis on seotud

õigusliku ebakindlusega küsimuses, kellele kuulub nõue pärast nõude piiriülest loovutamist, kerkis esile 2008. aasta finantskriisi käigus, näiteks Lehman Brothers International (Europe) kokkuvarisemise käigus, kus varade seadusliku omandiõiguse küsimust uuritakse tänapäevani¹³. Seega võib ebakindlus nõuete omandiõiguse osas avaldada järelmõju ning finantskriisi mõju süvendada ja pikendada;

ii) kui nõude omandaja otsustab vähendada õiguslikku riski, kasutades õigusnõustamist, et selgitada välja, milliste riikide õigust võidakse nõuete piiriülese loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldada, ja täita loovutatud nõuete suhtes omandiõiguse tekkimise tagamiseks kõik asjaomases õiguses kehtestatud nõuded, suurenevad tema tehingukulud ühe riigi õigusruumi piires nõuete loovutamisega võrreldes 25–60 %;¹⁴

iii) õiguslik risk heidutab nõude omandajat ja ta otsustab seda vältida: sellisel juhul võib ta loobuda äriühinlustest ja turgude lõimumine võib väheneda. Võttes arvesse asjaolu, et praegu puuduvad ühtsed kollisiooninormid, mis reguleeriksid nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes, toimub nõuete loovutamine peamiselt riikide õigusruumi siseselt, mitte piiriüleselt: näiteks faktooringu valdkonnas domineerivad riigisisised tehingud, mis moodustasid 2016. aastal 78 % kogukäibest¹⁵.

Kui nõude omandaja otsustab tehingu teha, tähendab liikmesriikide kollisiooninormide ebaühtlus seda, et prioriteedikonflikt küsimuses, kellele kuulub nõue piiriülese loovutamise tagajärjel, võidakse lahendada erinevalt, sõltuvalt sellest, millise riigi õigust kohaldab vaidlust lahendav liikmesriigi kohus või ametiasutus. Vastavalt sellele, millise riigi õigust kohaldatakse, ei pruugi eeldatud omandiõigus piiriülese tehingu tagajärjel alati tekkida.

Ühtsete normide lisaväärtus

Praegu kehtivad ühtsed liidu kollisiooninormid, millega määratakse kindlaks nõuete ja väärtpaberitega tehtavatest tehingutest tulenevate *lepinguliste võlasuhete* suhtes kohaldatav õigus. Eeskätt on Rooma I määruses¹⁶ sätestatud, millist õigust kohaldatakse lepinguliste võlasuhete suhtes, mis tekivad nõuete loovutamise osaliste vahel (nõude loovutaja ja omandaja vahel ning nõude omandaja ja võlgniku vahel) ning võlausaldaja / nõude loovutaja ja võlgniku vahel. Rooma I määruses on sätestatud ka, millist õigust kohaldatakse väärtpaberitehingu puhul müüja ja ostja vaheliste lepinguliste võlasuhete suhtes.

Samuti on ühtsete liidu kollisiooninormidega kindlaks määratud, millist õigust kohaldatakse registreeritud väärtpaberite ja selliste finantsinstrumentidega tehtavate tehingute *asjaõiguslike tagajärgede* suhtes, mille puhul õiguste olemasolu või üleandmine eeldab nende kandmist registrisse, kontole või kesksesse deponitooriumi. Need normid on sätestatud finantstagatiste direktiivis, arvelduse lõplikkuse direktiivis ja likvideerimise direktiivis. Ent nõuete loovutamise asjaõiguslike tagajärgede suhtes kohaldatavat õigust käsitlevaid ühtseid liidu kollisiooninorme ei ole vastu võetud. Kavandatud määruse eesmärgiks on see lünk täita.

¹³ Lehman Brothers International Europe (LBIE) kaashaldurid, *Fifteenth Progress Report*, 12.4.2016. Vt <http://www.pwc.co.uk/services/business-recovery/administrations/lehman/lehman-brothers-international-europe-in-administration-joint-administrators-15th-progress-report-12-april-2016.html>

¹⁴ Vt avaliku konsultatsiooni 23. küsimusele antud vastused, mille esitasid ELi faktooringu- ja äriühinluste valdkonna föderatsioon (EUF), Prantsusmaa pankade föderatsioon (*Fédération Bancaire Française*) ja *Asset Based Finance Association Limited* (ABFA) (Ühendkuningriik).

¹⁵ ELi faktooringu- ja äriühinluste valdkonna föderatsioon (EUF) - EUF Yearbook, 2016–2017, lk 13.

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I“) (ELT L 177, 4.7.2008, lk 6–16).

Kavandatud määruses esitatud ühistes kollisiooninormides on sätestatud, et üldreeglina reguleerib nõude loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes selle riigi õigus, kus asub nõude loovutaja harilik viibimiskoht. Kavandatud määrusega on aga ette nähtud ka erandid, mille kohaselt reguleerib juhtudel, kui üldnorm ei oleks sobiv, teatavaid nõude loovutamise tehinguid loovutatud nõude õigus. Lisaks on väärtpaberistamise puhul võimalik kohaldatav õigus valida – viimase normi eesmärk on laiendada väärtpaberistamise turgu.

Kui liidu tasandil võetaks vastu sellised ühtsed kollisiooninormid, mis käsitlevad nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes, looks see finantsturgude jaoks märkimisväärset lisaväärtust.

Esiteks tähendab ühtsete normidega loodud õiguskindlus seda, et nõude omandaja peab täitma ainult ühe riigi õigusega kehtestatud nõuded, et tagada talle loovutatud nõuete suhtes omandiõiguse tekkimine. Õiguskindlus kõrvaldaks nõuete piiriülese loovutamisega seotud õiguslikud riskid, millega võivad kaasneda ettenägematu kahju ja võimalik järeelmõju, tehingukulude suurenemine, ärivõimaluste kasutamata jätmine ja väiksem turgude lõimumine. Väärtpaberistamise kohta sätestatud kollisiooninormides on arvesse võetud suurettevõtjate tava kohaldada nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes loovutatud nõude õigust, kuid samal ajal on normide eesmärgiks anda väiksematele ettevõtjatele võimalus siseneda väärtpaberistamise turule või suurendada nende osa sellel turul, kohaldades nende nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigust. Väärtpaberistamise suhtes kohaldatavate kollisiooninormide paindlikkus aitab kaasa väärtpaberistamise turu laienemisele, kui turule sisenevad uued ettevõtjad, ja uute ärivõimaluste loomisele.

Teiseks tagab kollisiooninormide ühetaolisus liikmesriikides, et nõude omandaja ja konkureeriva isiku prioriteedikonflikti lahendamiseks kohaldatakse igal juhul sama siseriiklikku õigust, sõltumata sellest, millise liikmesriigi kohus või ametiasutus vaidlust menetleb.

Nii edendab õiguskindluse loomine piiriülest investeerimist, mis on kavandatud määruse lõppeesmärk vastavalt kapitaliturgude liidu tegevuskavale.

Mis on nõue?

Nõue on võlausaldaja õigus nõuda võlgnikult teatava rahasumma maksmist (näiteks saadaolevad summad) või kohustuse täitmist (näiteks tuletislepingust tulenev kohustus loovutada alusvara).

Nõuded saab liigitada kolme kategooriasse:

- i) Esimesse kategooriasse kuuluvad nn traditsioonilised nõuded, nagu veel arveldamata tehingutest saadaolevad summad (näiteks äriühingu puhul kliendi poolt veel tasumata arvete kohaselt saadaolev raha).
- ii) Finantsinstrumendid, mille hulka kuuluvad finantsinstrumentide turgude direktiivis MIFID II¹⁷ sätestatud määratluse kohaselt väärtpaberid ja tuletisinstrumendid, millega finantsturgudel kaubeldakse. Kui väärtpaberit loetakse varaks, siis tuletisinstrument on leping,

¹⁷ Finantsinstrumendid on loetletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiivi 2014/65/EL (finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL) I lisa C jaos (ELT L 173, 12.6.2014, lk 349–496).

mis sisaldab nii lepingupoolte õigusi (või nõudeid) kui ka kohustusi. Nõuete teise kategooriasse kuuluvad finantsinstrumentidest tulenevad nõuded (mida vahel nimetatakse finantsnõueteks), nagu tuletislepingutest tulenevad nõuded (näiteks pärast tasaarvestust tasumisele kuuluv summa).

iii) Nõuete kolmandasse kategooriasse kuulub krediidiasutuses (näiteks pangas) kontole kantud raha; sel juhul on kontoomanik (näiteks tarbija) võlausaldaja ja krediidiasutus on võlgnik.

Käesolevas ettepanekus käsitletakse eelnimetatud nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes (ehk asjaõiguslikke tagajärgi). See ei hõlma *lepingute* (näiteks tuletislepingute) üleminekut, mis sisaldavad nii õigusi (või nõudeid) kui ka kohustusi, ega õigusi ja kohustusi sisaldavate lepingute uuendamist (novatsiooni). Kuna käesolevas ettepanekus ei käsitleta lepingute üleandmist ega uuendamist, reguleerib finantsinstrumentidega kauplemist ning nende kliirimist ja nendega arveldamist ka edaspidi õigus, mida kohaldatakse lepinguliste võlakohustuste suhtes Rooma I määruse kohaselt. Selle õiguse valivad tavaliselt lepingupooled või see määratakse kindlaks vastavalt finantsturgude suhtes kohaldatavatele mittediskretsionaarsetele eeskirjadele.

MIFID II määratluse kohastest finantsinstrumentidest tulenevad nõuded, nagu tuletislepingutest tulenevad nõuded, mõjutavad finantsturgude nõuetekohast toimimist. Sarnaselt väärtpaberitele genereerib finantsinstrumentidega, näiteks tuletisinstrumentidega, kauplemine suurel hulgal piiriüleseid tehinguid. Sellised finantsinstrumendid nagu tuletisinstrumendid registreeritakse sageli registrikande vormis.

See, millises vormis finantsinstrumentide, näiteks tuletisinstrumentide, olemasolu või üleminekut registreeritakse, kas registrikande vormis või muul viisil, on reguleeritud siseriikliku õigusega. Mõnes liikmesriigis registreeritakse teatavat liiki tuletisinstrumente registrikande vormis ja neid käsitletakse väärtpaberitena, teistes liikmesriikides aga mitte. Olenevalt sellest, kas finantsinstrument (näiteks tuletisleping) registreeritakse siseriikliku õiguse kohaselt registrikande vormis ja seda käsitletakse väärtpaberina, kohaldab kohus või ametiasutus finantsinstrumendi või sellest tulenevate nõuete omandiõigust puudutavas vaidluses registreeritud väärtpaberite ülekandmise asjaõiguslike tagajärgede suhtes kohaldatavaid kollisiooninorme või nõuete loovutamise asjaõiguslike tagajärgede suhtes kohaldatavaid kollisiooninorme.

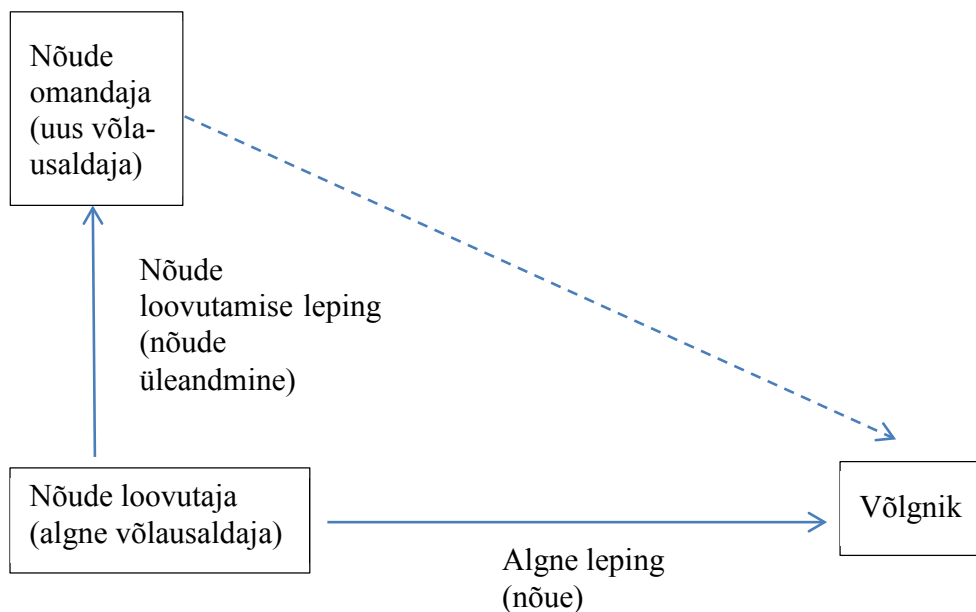
Käesolevas ettepanekus käsitletakse kollisiooninorme, mida kohaldatakse nn traditsiooniliste nõuete, finantsnõuete (st nõuded, mis tulenevad sellistest finantsinstrumentidest nagu tuletisinstrumendid, mida ei registreerita registrikande vormis ega käsitata siseriikliku õiguse kohaselt väärtpaberitena) ja „krediidiasutuse kontole kantud raha“-vormis nõuete (edaspidi nimetatakse neid kõiki „nõueteks“) loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes.

Selliste finantsinstrumentidega nagu tuletisinstrumendid, mis registreeritakse registrikande vormis ja mida käsitletakse siseriikliku õiguse kohaselt väärtpaberitena, tehtavate tehingute kehtivust kolmandate isikute suhtes reguleerivad kollisiooninormid, mida kohaldatakse registrikande vormis registreeritud väärtpaberite ja selliste finantsinstrumentidega tehtavate tehingute asjaõiguslike tagajärgede suhtes, mille puhul õiguste olemasolu või üleandmine eeldab nende kandmist registrisse, kontole või kesksesse depositeerimist. Need normid on sätestatud eeskätt finantstagatiste direktiivis, arvelduse lõplikkuse direktiivis ja likvideerimise direktiivis. Seetõttu ei kattu omavahel käesolevas ettepanekus esitatud kollisiooninormide kohaldamisala ja nendes kolmes direktiivis sätestatud kollisiooninormide kohaldamisala, kuna

ühtesid kohaldatakse nõuete suhtes ja teisi kohaldatakse registrikande vormis registreeritud väärtpaberite ja selliste finantsinstrumentide suhtes, mille puhul õiguste olemasolu või üleandmine eeldab nende kandmist registrisse, kontole või kesksesse deponitooriumi¹⁸. Nimetatud kolme direktiivi sätteid on selgitatud täna vastu võetud teatistes väärtpaberitehingute asjaõiguslike tagajärgede suhtes kohaldatava õiguse kohta.

Mis on nõude loovutamise?

Nõude loovutamise puhul annab võlausaldaja (nõude loovutaja) võlgniku vastu suunatud nõude üle teisele isikule (nõude omandaja).

Selgus küsimuses, kellele kuulub nõue pärast selle piiriülest loovutamist, on oluline finantsturgude osaliste, aga ka reaalmajanduse jaoks. Seda seetõttu, et nõuete loovutamine on võte, mida äriühingud sageli kasutavad likviidsuse tagamiseks või laenusaamiseks.

Faktooring toimib näiteks nii – äriühing (nõude loovutaja) müüb oma nõude alandatud hinnaga faktoorige (nõude omandaja, sageli pank), saades vastutasuks kiiresti rahalisi vahendeid. Enamik faktooringu kasutajaid on VKEd (87 %) ¹⁹.

Tarbijad, äriühingud ja pangad kasutavad nõuete loovutamist ka laenusaamiseks, näiteks tagatise andmisel. Tagatise andmisel saab selliseid nõudeid nagu pangakontole kantud raha või krediidinõue (st pangalaen) kasutada laenulepingu finantstagatisena (näiteks klient saab kasutada pangakontole kantud raha tagatisena laenu saamisel ja pank saab antud laenu kasutada tagatisena omakorda laenu saamisel).

¹⁸ Vt finantstagatiste direktiivi artikli 9 lõiked 1 ja 2, arvelduse lõplikkuse direktiivi artikli 9 lõige 2 ning likvideerimise direktiivi artikkel 24. Finantstagatiste direktiivis ja arvelduse lõplikkuse direktiivis on viidatud registreeritud väärtpaberitele ning likvideerimise direktiivis on käsitletud selliseid finantsinstrumente, mille puhul õiguste olemasolu või üleandmine eeldab nende kandmist registrisse, kontole või kesksesse deponitooriumi.

¹⁹ *Factoring and Commercial Finance: A Whitepaper*, lk 20, autor: ELi faktooringu- ja ärirahastuse valdkonna föderatsioon (EU Federation for the Factoring and Commercial Finance Industry, EUF).

Äriühingud ja pangad kasutavad nõuete loovutamist ka selleks, et kapitaliturgudelt raha laenata, loovutades hulga sarnaseid nõudeid eriotstarbelisele ettevõtjale ja väärtpaberistades seejärel need nõuded võlaväärtpaberitena (näiteks võlakirjadena).

Sidusrühmad, keda nõuetega tehtavate piiriüleste tehingutega seotud õiguslik risk otseselt mõjutab, on laenuvõtjad (jaekliendid ja äriühingud, sealhulgas VKEd), finantsasutused (näiteks pangad, kes tegelevad laenuandmise, faktooringu, tagatise andmise ja väärtpaberistamisega), nõuetega tehinguid tegevad finantsvahendajad ning jaeinvestorid (fondid, väikeinvestorid).

Nõuete loovutamist käsitlevate kollisiooninormide areng

Kuna liikmesriikide turud on omavahel järjest enam seotud, sisaldab nõuete loovutamine sageli piiriülest elementi (näiteks asuvad nõude loovutaja ja selle omandaja või nõude omandaja ja võlgnik eri riikides). Nõude loovutamise suhtes võib potentsiaalselt kohaldada erinevate riikide õigust. Liidu või liikmesriigi tasandil kehtestatud kollisiooninormidega tuleb kindlaks määrata, millise riigi õigust kohaldatakse nõuete piiriülese loovutamise eri aspektide suhtes.

Nõuete piiriülese loovutamise puhul käsitlevad kollisiooninormid kahte aspekti: 1) lepinguline aspekt, mis hõlmab lepingupoolte kohustusi üksteise suhtes, ja 2) asjaõiguslik aspekt, mis hõlmab nõude omandiõiguse üleminekut ja mis võib seetõttu ka kolmandaid isikuid mõjutada.

Rooma I määrusega lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta ühtlustati liidu tasandil kollisiooninormid selles osas, mis puudutab nõuete loovutamise **lepingulist aspekti**. Seega on Rooma I määruuses sätestatud kollisiooninormid, mis käsitlevad i) loovutamislepingu poolte – nõude loovutaja ja selle omandaja – vahelist suhet²⁰ ning ii) nõude omandaja ja võlgniku vahelist suhet²¹. Rooma I määruse kollisiooninorme kohaldatakse ka algse võlausaldaja (nõude loovutaja) ja võlgniku vahelisele suhtele²².

Ent liidu tasandil puuduvad kollisiooninormid, mis käsitleksid nõuete loovutamise **asjaõiguslikku aspekti**. Nõuete loovutamise asjaõiguslik toime ehk selle kehtivus kolmandate isikute suhtes viitab üldiselt sellele, kellel on nõude suhtes omandiõigus, ja eeskätt järgmisele: i) millised nõuded peab nõude omandaja täitma, et tagada loovutamise tagajärjel nõude suhtes omandiõiguse tekkimine (näiteks loovutamise registreerimine avalikus registris, võlgniku teavitamine loovutamisest kirjalikus vormis), ja ii) kuidas lahendada prioriteedikonflikte, st konflikte mitme konkureeriva omandaja vahel, et teha selgeks, kellele nõue pärast piiriülest loovutamist kuulub (näiteks nõude kahe omandaja vahel, kui sama nõuet on loovutatud kaks korda, või nõude omandaja ja nõude loovutaja võlausaldaja vahel).

Küsimust, milline õigus peaks reguleerima nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes, käsitleti esmakordselt siis, kui 1980. aasta Rooma konventsioon muudeti Rooma I määruseks²³, ja seejärel Rooma I määruse vastuvõtmisele eelnenud seadusandlikel läbirääkimistel. Komisjoni ettepanekus Rooma I määruse kohta oli õiguseks, mida kohaldada

²⁰ Rooma I määruse artikli 14 lõige 1.

²¹ Rooma I määruse artikli 14 lõige 2.

²² Rooma I määruse artiklid 2 ja 3.

²³ 18. küsimus rohelises raamatus pealkirjaga *Green paper on the conversion of the Rome Convention of 1980 on the law applicable to contractual obligations into a Community instrument and its modernisation*, [COM\(2002\) 654 final](#), lk 39–41 (eesti keeles avaldamata).

nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes, valitud nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigus²⁴. Kuid lõpuks jäid nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes käsitlevad kollisiooninormid määrusest välja²⁵, kuna küsimus oli keerukas ja ajapiirangud ei võimaldanud sellega piisavalt põhjalikult tegelda.

Rooma I määruse artikli 27 lõikes 2 on siiski mööndud, et selle küsimuse lahendamine on oluline, ning tehtud komisjonile ülesandeks esitada aruanne nõuete loovutamise kehtivuse kohta kolmandate isikute suhtes ja vajaduse korral määruse muutmise ettepanek²⁶. Komisjon tellis ülesande täitmiseks välisuuringu²⁷ ja võttis 2016. aastal vastu aruande, milles esitati võimalikud lähenemisviisid küsimuse lahendamiseks²⁸. Aruandes märkis komisjon, et asjaolu, et puuduvad ühtsed kollisiooninormid, millega reguleeritakse nõude loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes ning eelisseisundi küsimusi konkureerivate nõude omandajate vahel, vähendab õiguskindlust, tekitab praktilisi probleeme ja suurendab õiguskulusid²⁹.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Käesolev ettepanek on kooskõlas Rooma I määruse artikli 27 lõikes 2 sätestatud nõudega, mille kohaselt peab komisjon esitama aruande ja vajaduse korral ettepaneku, mis käsitleb nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes ning nõude omandaja eelisseisundit teise isiku õiguste suhtes. Ettepanekuga ühtlustatakse neid küsimusi reguleerivad kollisiooninormid ning kohaldatava õiguse kohaldamisala, st küsimused, mida ettepaneku kohaselt kohaldatava siseriikliku õigusega tuleks reguleerida.

Ettepanek on kooskõlas tsiviil- ja kaubandusasjades kohaldatavat õigust käsitlevate liidu kehtivate õigusaktidega, eeskätt Rooma I määrusega, selles osas, mis puudutab mõlema õigusakti kohaldamisalasse kuuluvaid nõudeid.

Samuti on ettepanek kooskõlas maksejõuetusmenetluse määrusega³⁰ selles osas, mis puudutab ühendavat tegurit, millele tuginedes määratakse kindlaks maksejõuetusmenetluse suhtes kohaldatav õigus. Ettepanekus on õiguseks, mida kohaldatakse nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes, valitud nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigus ja see langeb kokku nõude loovutaja maksejõuetuse korral kohaldatava õigusega, kuna maksejõuetusmenetluse määruse kohaselt tuleb maksejõuetuse põhimenetlus algatada selles liikmesriigis, kus asub võlgniku peahuvide kese. Enamasti kerkivad nõude loovutamise kehtivusega seotud küsimused üles nõude loovutaja maksejõuetuse korral. Nõude loovutaja pankrotivara suurus sõltub sellest, kas loovutatud nõuete omandiõigus on nõude omandajale üle läinud, ja seega ka sellest, kas nõuete loovutamist nõude loovutaja poolt saab pidada

²⁴ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I määrus), artikli 13 lõige 3, KOM(2005) 650 lõplik.

²⁵ Vrd Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I määrus), artikli 13 lõige 3, [KOM\(2005\) 650 lõplik](#) ja [Rooma I määruse](#) artikkel 14.

²⁶ Rooma I määruse artikli 27 lõige 2.

²⁷ Briti rahvusvahelise ja võrdleva õiguse instituut (*British Institute of International and Comparative Law, BIICL*), *Study on the question of effectiveness of an assignment or subrogation of a claim against third parties and the priority of the assigned or subrogated claim over a right of another person*, 2011 (edaspidi „[BIICLi uuring](#)“).

²⁸ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele nõudeõiguse loovutamise või ülemineku kehtivusest kolmandate isikute suhtes ning loovutatud nõudeõiguse eelisseisundist teise isiku õiguste suhtes, [COM\(2016\) 626 final](#), (edaspidi „[komisjoni aruanne](#)“).

²⁹ Komisjoni aruanne, lk 12.

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määrus (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta (ELT L 141, 5.6.2015, lk 19–72).

kolmandate isikute (näiteks tema võlausaldajate) suhtes kehtivaks. Prioriteediküsimuste ja nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute (näiteks nõude loovutaja võlausaldajate) suhtes kohaldatavaks õiguseks on määratud sama õigus, mis reguleerib nõude loovutaja maksejõuetusmenetlust, eesmärgiga hõlbustada nõude loovutaja maksejõuetusmenetluse läbiviimist.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Algatuse eesmärgid on kooskõlas liidu tegevuspõhimõtetega finantsturgude reguleerimisel.

Piiriülese investeerimise edendamiseks on kapitaliturgude liidu tegevuskavas ette nähtud sihipärased meetmed seoses normidega, mis käsitlevad väärtpaberite omandiõigust ja nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes. Tegevuskavas on konkreetsemalt sätestatud, et komisjon peaks tegema seadusandliku ettepaneku, et tagada õiguskindlus selles, milline siseriiklik õigus kehtib väärtpaberite omandiõigusele ja nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes.

Vähendades õiguslikku ebakindlust, mis võib isikuid tagasi hoida nõuete piiriülese loovutamise tegelemast või tekitada nende tehingute puhul lisakulusid, aitab käesolev ettepanek edendada piiriülest investeerimist. Vähendades kahju, mis võib tekkida, kui turuosalisel ei ole teadlikud õiguslikust ebakindlusest tulenevast õiguslikust riskist, on käesolev ettepanek täielikult kooskõlas eesmärgiga kaitsta investoreid, mis on sätestatud mitmes liidu finantsturgusid reguleerivas määruses. Ühtlustades kollisiooninormid, mis käsitlevad nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes, tagab ettepanek õiguskindluse kõigi jaoks, kes tegelevad faktooringu, tagatise andmise ja väärtpaberistamisega, ning pakub seega VKEdele ja tarbijatele rohkem soodsamaid rahastamisvõimalusi.

Kapitaliturgude tegevuskava kohaselt täiendab käesolevat nõudeid käsitlevat ettepanekut mitteseadusandlik algatus väärtpaberitehingute asjaõiguslike tagajärgede suhtes kohaldatava õiguse kohta. Praegu on piiriüleste väärtpaberitehingute asjaõiguslike tagajärgi reguleerivad kollisiooninormid sätestatud finantstagatiste direktiivis, arvelduse lõplikkuse direktiivis ja likvideerimise direktiivis. Nagu eespool märgitud, ei kattu omavahel käesolevas ettepanekus esitatud kollisiooninormide kohaldamisala ja nendes kolmes direktiivis sätestatud kollisiooninormide kohaldamisala, kuna ühtesid kohaldatakse nõuete suhtes ja teisi kohaldatakse registrikande vormis registreeritud väärtpaberite ja selliste finantsinstrumentide suhtes, mille puhul õiguste olemasolu või üleandmine eeldab nende kandmist registrisse, kontole või kesksesse depositeoriumi³¹.

Kuigi eelnimetatud kolme direktiiviga on kehtestatud väärtpaberite puhul kohaldatavad ühtsed kollisiooninormid, ei ole nendes normides kasutatud ühesugust sõnastust ning liikmesriikides tõlgendatakse ja kohaldatakse neid erinevalt.

Nii nõuete kui ka väärtpaberite kohta koostatud mõjuhinnangust selgus, et nõuete loovutamise asjaõiguslikku toimet käsitlevate ühiste kollisiooninormide täielik puudumine on üks tegureid, mille tõttu loovutatakse nõudeid pigem ühe riigi õigusruumi piires kui piiriüleselt.

³¹ Vt finantstagatiste direktiivi artikli 9 lõiked 1 ja 2, arvelduse lõplikkuse direktiivi artikli 9 lõige 2 ning likvideerimise direktiivi artikkel 24. Finantstagatiste direktiivis ja arvelduse lõplikkuse direktiivis on viidatud registreeritud väärtpaberitele ning likvideerimise direktiivis on käsitletud selliseid finantsinstrumente, mille puhul õiguste olemasolu või üleandmine eeldab nende kandmist registrisse, kontole või kesksesse depositeoriumi.

Väärtpaberitehingute puhul ei paista aga kehtivate direktiivide erineva tõlgendamisega seotud teatav õiguslik ebakindlus takistavat märkimisväärsete piiriüleste turgude arengut. Eeltoodust tulenevalt ja võttes arvesse asjaolu, et väärtpaberitega seoses on vähe tõendeid olulise riski kohta, leiti, et väärtpaberite puhul on eelistatud poliitikavariandiks mitteseadusandlik algatus.

Lühidalt kokku võttes seisneb nõuete ja väärtpaberite valdkonna vaheline peamine erinevus selles, et nõuete loovutamise asjaõiguslikku toimet käsitlevate ELi kollisiooninormide täielik puudumine osutab vajadusele kehtestada seadusandlik meede nõuete piiriülese loovutamisega seotud õigusliku riski kõrvaldamiseks, samal ajal kui väärtpaberitehingute asjaõiguslikke tagajärgi reguleerivad kollisiooninormid on juba sätestatud kolmes direktiivis ja kuigi need ei ole ühetaoliselt sõnastatud, piisab nende täiustamiseks pehme õiguse meetme vastuvõtmisest.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Ettepaneku õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 81 lõike 2 punkt c, millega on piiriülese toimega tsiviilasjades tehtava õiguslase koostöö valdkonnas Euroopa Parlamendile ja nõukogule sõnaselgelt antud õigus võtta vastu meetmeid, mille eesmärk on tagada „liikmesriikides kohaldatavate rahvusvahelise eraõiguse normide [...] kokkusobivus“.

ELTLi protokoll nr 22 kohaselt ei ole vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala valdkonnas vastu võetavad sellised õiguslikud meetmed nagu kollisiooninormid Taani suhtes siduvad ega seal kohaldatavad. Samuti ei ole ELTLi protokoll nr 21 kohaselt sellised meetmed siduvad Ühendkuningriigi ega Iirimaa suhtes. Siiski, kui selles valdkonnas on esitatud ettepanek, võivad need liikmesriigid anda teada oma soovist osaleda meetme vastuvõtmises ja kohaldamises, ning pärast meetme vastuvõtmist võivad nad teatada oma soovist sellega ühineda.

• Subsidiaarsus

Praeguse õigusliku ebakindluse ja sellest tuleneva õigusliku riski põhjuseks on asjaolu, et nõuete loovutamise kehtivus kolmandate isikute suhtes on liikmesriikides reguleeritud erinevate materiaaõiguse normidega. Üksinda tegutsedes ei suudaks liikmesriigid rahuldavalt kõrvaldada õiguslikku riski ja muid tõkkeid, mis takistavad nõuete piiriülest loovutamist, kuna siseriiklikud normid ja korrad peaksid olema samad või vähemalt omavahel ühilduma, selleks et need piiriüleses olukorras toimiksid. Meetmeid tuleb võtta liidu tasandil tagamaks, et kõikjal liidus on nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatava õigusena määratud sama õigus, sõltumata sellest, millise liikmesriigi kohus või ametiasutus loovutatud nõude omandiõigusega seotud vaidlust lahendab.

• Proportsionaalsus

Praegu kehtivad igas liikmesriigis i) oma materiaaõiguse normid, mis reguleerivad nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes, ja ii) oma kollisiooninormid, millega on kindlaks määratud, millise riigi materiaaõigust kohaldatakse nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes. Nii liikmesriikide materiaaõiguse normid kui ka kollisiooninormid on erinevad ja mõningatel juhtudel on kollisiooninormid ebaselged või need ei ole sätestatud õigusaktides. Need erinevused loovad õiguslikku ebakindlust, mille tagajärjel tekib õiguslik risk, kuna ühe nõude piiriülese loovutamise suhtes on võimalik kohaldada mitme riigi materiaaõigust.

Selleks et tagada õiguskindlus, võib EL teha ettepaneku i) ühtlustada kõigi liikmesriikide materiaaõiguse normid, mis reguleerivad nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes, või ii) ühtlustada kollisiooninormid, mida kohaldatakse nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes. Valitud lahenduseks on õiguskindluse tagamine kollisiooninormide ühtlustamise teel. See on proportsionaalsem lahendus, mis on kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, kuna sellega ei sekkuta liikmesriikide materiaaõigusesse ja seda kohaldatakse ainult nõuete piiriülese loovutamise suhtes.

Tegemist on meetmega, mis on sobiv õiguskindluse tagamiseks ja õigusliku riski kõrvaldamiseks nõuete piiriülesel loovutamisel ning mis sel teel annab hoogu piiriülesele investeerimisele, suurendab soodsama laenuvõtmise võimalusi ja edendab turgude lõimumist, minemata samas eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

- **Vahendi valik**

Kollisiooninormide soovitud ühtsust on võimalik saavutada üksnes määrusega, kuna ainult määrusega on tagatud normide täielikult järjepidev tõlgendamine ja kohaldamine. Kooskõlas liidu varasemate õigusaktidega, millega reguleeritakse kollisiooninorme, on eelistatav õiguslik vahend määrus.

3. SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Konsulteerimine sidusrühmadega ning eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Komisjon suhtles aktiivselt sidusrühmadega ja konsulteeris nendega mõjuhindamise käigus põhjalikult. Konsultatsioonistrateegia nägi ette, et komisjon viib läbi hulga tegevusi, eeskätt avaliku konsultatsiooni internetis, kaks kohtumist liikmesriikide ekspertidega: ühe kollisiooninormide asjatundjatega ja teise finantsturgude spetsialistidega, ning kutsub kokku kõrgetasemelise eksperdirühma, kuhu kuuluvad teadlased, õiguspraktikud ja valdkonna esindajad erasektorist, kellel on teadmised nii kollisiooninormidest kui ka finantsturgudest. Samuti tellis komisjon konsultatsioonistrateegia kohaselt välisuuringu, mille viis läbi Briti rahvusvahelise ja võrdleva õiguse instituut (BIICL) ning milles käsitleti nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes ja prioriteedikonflikte mitme konkureeriva omandaja vahel. Esialgsele mõjuhinnangule, mis avaldati 28. veebruaril 2017, sidusrühmadelt tagasisidet ei saadud.

Komisjoni tellitud uuringust selgus, et seoses nõuete loovutamise kehtivusega kolmandate isikute suhtes tekkiva kollisiooni lahendamiseks kohaldatakse praegu enamasti nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigust (näiteks Belgias, Prantsusmaal, Luksemburgis väärtpaberistamise puhul), loovutatud nõude suhtes kohaldatavat õigust (näiteks Hispaanias ja Poolas) ning nõude loovutaja ja selle omandaja vahelise lepingu suhtes kohaldatavat õigust (näiteks Madalmaades).

Veebipõhine avalik konsultatsioon avati 7. aprillil 2017 ja suleti 30. juunil 2017, mis vastab nõudele, et komisjoni avalik konsultatsioon peab olema avatud vähemalt 12 nädalat. Avaliku konsultatsiooni eesmärk oli saada tagasisidet kõigilt asjaomastelt sidusrühmadelt, eelkõige nendelt, kes tegelevad faktooringu, väärtpaberistamise, tagatise andmise ja finantsinstrumentidega kauplemisega, aga ka õiguspraktikutelt ja nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatavate kollisiooninormide asjatundjatelt.

Komisjon sai avalikule konsultatsioonile 39 vastust. Vastajate hulgas oli 5 valitsust, 15 valdkonna organisatsiooni, 4 äriühingut, 2 advokaadibürood, 2 mõttekoda ja 5 üksikisikut. Finantssektorist olid esindatud pankade, fondihaldurite, reguleeritud väärtpaberiturgude, kesksete vastaspoolte, väärtpaberite keskdepositooriumite, väärtpaberite emitentide ja investorite huvid. Tarbijaorganisatsioonidelt mingit tagasisidet ei saadud.

Geograafiliselt jagunesid vastused eri liikmesriikide vahel järgmiselt: 13 vastust tuli sidusrühmadelt Ühendkuningriigis, 9 vastust Prantsusmaalt ja Belgiast, 3 vastust Saksamaalt ja Madalmaadest, 2 vastust Hispaaniast, 1 Soomest, 1 Tšehhi Vabariigist ja 1 Rootsist.

Kui neilt küsiti, kas neil on viimase viie aasta jooksul ette tulnud raskusi seoses nõuete loovutamise kehtivuse tagamisega muude kolmandate isikute suhtes kui võlgnik, siis vastas üle kahe kolmandiku vastanud sidusrühmadest sellele jaatavalt. Nendest sidusrühmadest, kes vastasid küsimusele, kas liidu tasandi meede pakuks lisaväärtust esinenud raskuste kõrvaldamisel, vastas 59 % jaatavalt ja 22 % eitavalt.

Sidusrühmadel paluti kolmes erinevas küsimuses märkida oma eelistus selle kohta, milline õigus tuleks liidu seadusandlikus algatuses valida. Nende sidusrühmade hulgas, kes vastasid kõigile kolmele küsimusele, pooldas 57 % nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigust, 43 % eelistas loovutatud nõude suhtes kohaldatavat õigust ja 30 % loovutamislepingu suhtes kohaldatavat õigust. Mõnede vastajate puhul põhinesid nende vastused nende liikmesriigis kehtivatele kollisiooninormidele, teiste puhul aga sellele, millist õigust nad oma tegevuses kohaldavad.

Nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õiguse toetuseks väitsid sidusrühmad, et seda õigust on lihtne kindlaks teha, see pakuks suuremat õiguskindlust ja oleks teistest lahendustest rohkem kooskõlas oluliste kaubandustavade majandusloogikaga. Sidusrühmad, kes toetasid loovutatud nõudele kohaldatavat õigust, leidsid, et see õigus tagaks poolte autonoomia ja võib vähendada tehingukulusid.

- **Mõju hindamine**

Mõjuhinnaangus on analüüsitud järgmisi variante:

- ✓ Poliitikavariant 1: nõude loovutamise lepingu suhtes kohaldatav õigus

Selle ühendava teguri puhul reguleeriks õigus, mida kohaldatakse nõude loovutaja ja selle omandaja vahelise loovutamislepingu suhtes, ka nõude loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes. Nõude loovutaja ja selle omandaja võivad valida mis tahes õiguse oma loovutamislepingule kohaldamiseks.

- ✓ Poliitikavariant 2: nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigus

Selle ühendava teguri puhul reguleeriks nõude loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes selle riigi õigus, kus asub nõude loovutaja harilik viibimiskoht.

- ✓ Poliitikavariant 3: loovutatud nõude suhtes kohaldatav õigus

Selle ühendava teguri puhul reguleeriks nõude loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes õigus, mida kohaldatakse loovutatud nõude suhtes, st võlausaldaja ja võlgniku vahel algselt sõlmitud lepingu kohase nõude suhtes, mille võlausaldaja (nõude loovutaja) seejärel

uuele võlausaldajale (nõude omandajale) loovutab. Algse lepingu pooled võivad valida mis tahes õiguse selle lepingu reguleerimiseks, mille kohaselt hiljem loovutatud nõue tekib.

✓ Poliitikavariant 4: segameetod, mis kombineerib nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigust ja loovutatud nõude suhtes kohaldatavat õigust

Selle segavariandi puhul kombineeritakse üldnormina nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õiguse kohaldamist ning teatavatel erandjuhtudel loovutatud nõuet reguleeriva õiguse kohaldamist, nimelt i) krediidiasutuses (näiteks pangas, kus tarbija on võlausaldaja ja krediidiasutus on võlgnik) kontole kantud raha loovutamine ja ii) finantsinstrumentidest tulenevate nõuete loovutamine. Segavariandi kohaselt nähakse väärtpaberistamise puhul nõude loovutajale ja selle omandajale ette ka võimalus valida loovutatava nõude suhtes kohaldatav õigus reguleerima nõude loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes. Väärtpaberistamise tehingu pooltele jäetakse võimalus kohaldada nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigust üldnormina või valida loovutatava nõude suhtes kohaldatav õigus eesmärgiga vastata nii suurte kui ka väikeste väärtpaberistamisettevõtjate vajadustele.

✓ Poliitikavariant 5: segameetod, mis kombineerib loovutatud nõude suhtes kohaldatavat õigust ja nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigust

Selle segavariandi puhul kombineeritakse üldnormina loovutatud nõuet reguleeriva õiguse kohaldamist ning erandina nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õiguse kohaldamist mitme nõude loovutamisel korraga ja tulevaste nõuete loovutamisel. Selle variandi kohaselt kohaldataks juhul, kui mittefinantsettevõtja (näiteks VKE) loovutab faktooringulepinguga nõuded oma klientide vastu, loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigust. Samuti kohaldataks olukorras, kus finantsettevõtja (näiteks pank) loovutab väärtpaberistamistehinguga mitu nõuet, loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigust.

Käesolev ettepanek põhineb poliitikavariandil 4, mille puhul on üldnormiks nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õiguse kohaldamine ning teatavate nõuete loovutamisel erandina loovutatud nõuet reguleeriva õiguse kohaldamine ja väärtpaberistamise puhul õiguse valimise võimalus. Pidades silmas, et ettepanekus ei käsitleta lepingupoolte vahelist suhet, vaid kolmandate isikute õigusi, on nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õiguse kohaldamine üldnormina kõige sobivam variant, kuna:

- see on ainus õigus, mida on võimalik ette näha ja millega nõude loovutamise seotud kolmandad isikud, näiteks nõude loovutaja võlausaldajad, saavad kergesti tutvuda. Loovutatava nõude suhtes kohaldatavat õigust ja loovutamislepingu suhtes kohaldatavat õigust ei ole kolmandatel isikutel aga võimalik ette näha, kuna selle määravad enamikul juhtudel kindlaks lepingupooled;
- loovutatavate nõuete kogumi korral on see ainus õigus, mis vastab faktoore ja väiksemate väärtpaberistamisettevõtjate vajadustele, kuna neil ei ole alati võimalik kontrollida kogumisse kuuluvaid nõudeid reguleerivate eri riikide õigustes sätestatud omandiõiguse tekkimise tingimusi;
- see on ainus õigus, mis võimaldab kindlaks määrata õiguse, mida kohaldatakse tulevaste nõuete loovutamise suhtes, mis on faktooringu valdkonnas levinud tava;
- see on ainus õigus, mis on kooskõlas maksejõuetusmenetlusi reguleeriva liidu *acquis*-ga, st maksejõuetusmenetluse määrusega. Sama õiguse kohaldamine nõuete loovutamise

kehtivusele kolmandate isikute suhtes ja maksejõuetusmenetlustele hõlbustab nõude loovutaja maksejõuetusmenetluse läbiviimist³²;

- see on ainus õigus, mis on kooskõlas rahvusvaheliste normidega, mis on sätestatud 2001. aasta ÜRO konventsioonis nõuete loovutamise kohta rahvusvahelises kaubanduses. See aitab luua sünergiat ning hoida kokku tehingueelse õigusanalüüsi ja kohtuvaidluste kulusid nendel turuosalistel, kes tegutsevad üleilmselt.

Lisaks, isegi juhul, kui pooled praegu otsustavad nõude piiriülese loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldada loovutatava nõude õigust, tutvuvad nad enamasti ka nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigusega, et olla kindel, et omandiõiguse tekkimist loovutatud nõude suhtes ei takista nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigusest tulenevad imperatiivsed sätted, eeskätt normid, mis näevad ette avalikustamise nõude, näiteks kohustuse registreerida nõude loovutamine avalikus registris, selleks et kolmandad isikud sellest teada saaksid ja see nende suhtes kehtima hakkaks³³.

Teisest küljest, kuna tegemist on segavariandiga, siis on loovutatava nõude õigusele tuginev erand ette nähtud nõuete loovutamiseks teatavatel erijuhtudel, nimelt krediidasutuses kontole kantud raha loovutamisel ja finantsinstrumentidest tulenevate nõuete loovutamisel, mis vastab turuosaliste vajadustele nendes konkreetsetes valdkondades. Segavariant pakub täiendavat paindlikkust, sest sellega nähakse väärtpaperistamise puhul nõude loovutajale ja selle omandajale ette ka võimalus valida loovutatava nõude suhtes kohaldatav õigus reguleerima nõude loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes, mis võimaldab tegeleda piiriülese väärtpaperistamisega nii suurtel kui ka väiksematel ettevõtjatel.

8. novembril 2017 esitati õiguskontrollikomiteele ühine mõjuhinnang, mis hõlmas nii väärtpaperite omandiõigusele kohaldatavat õigust kui ka nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatavat õigust. Õiguskontrollikomitee esitas mõjuhinnangu kohta negatiivse arvamuse ja andis mitu parandussoovitust. Nõuete osas soovis õiguskontrollikomitee täpsemat teavet poliitikavariantide kohta, mida kaaluti õiguse puhul, mida kohaldatakse nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes. Mõjuhinnang vaadati üle ja esitati uuesti õiguskontrollikomiteele 18. jaanuaril 2018. 1. veebruaril 2018 esitas õiguskontrollikomitee reservatsioonidega positiivse arvamuse. Nõuete osas soovitas õiguskontrollikomitee, et rohkem teavet tuleks anda selle kohta, millised saavad olema ühekordsed kulud, mida mõned turuosalised kannavad ühtsete kollisiooninormide kehtestamise korral. Parandussoovitusi võeti mõjuhinnangus arvesse nii palju kui võimalik.

• Põhiõigused

Käesoleva algatuse eesmärgid toetavad täielikult Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 17 sätestatud õigust omandile³⁴. Selgitades, milline õigus reguleerib nõuete loovutamise asjaõiguslikku toimet, aitab käesolev ettepanek paremini teostada õigust omandile, kuna see aitab vähendada riski, et keegi võiks takistada investoritel ja tagatise võtjatel teostada omandiõigust nõuete suhtes.

³² Näiteks märkis Prantsusmaa pankade föderatsioon (FBF) oma vastuses avalikule konsultatsioonile, et hoolsusmeetmete täitmisel Prantsusmaa pangad tavaliselt kontrollivad, milline õigus kohaldub nõude loovutaja maksejõuetusmenetluse suhtes.

³³ Näiteks märkis Saksamaa panganduskomitee oma vastuses avalikule konsultatsioonile, et väärtpaperistamistehingu puhul peavad pooled kontrollima, kas tehingu suhtes kehtib teatamis- või registreerimisnõue. Euroopa Finantsturgude Assotsiatsioon AFME märkis oma vastuses, et pooled peavad kontrollima, kas nõude loovutamine on nõude loovutaja õiguse kohaselt kehtiv.

³⁴ Euroopa Liidu põhiõiguste harta (ELT C 326, 26.10.2012, lk 391).

Kuna käesoleva ettepanekuga vähendatakse kahjulikke tagajärgi ja rahalise kahju juhtumeid, mille põhjuseks on nõuete loovutamise asjaõigusliku toime suhtes kohaldatavat õigust käsitlevate ühtsete sätete puudumine, mõjutab see positiivselt harta artiklis 16 sätestatud ettevõtlusvabadust.

Ühtlustades nõuete loovutamise asjaõigusliku toime suhtes kohaldatavat õigust käsitlevad kollisiooninormid, aitab käesolev ettepanek vähendada meelepärase kohtualluvuse valimist, kuna mis tahes liikmesriigi kohus või ametiasutus teeks vaidluse lahendamisel oma otsuse sama siseriikliku materiaalõiguse normidele tuginedes. See võimaldaks hõlpsamini teostada õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, mis on sätestatud harta artiklis 47.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanek ei mõjuta Euroopa Liidu eelarvet.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Komisjon kogub teavet kavandatud algatuse mõju kohta, saates peamistele sidusrühmadele küsimustiku. Küsimustiku eesmärk on saada teavet selle kohta, kuidas mõjutab uus õigusakt nõuete piiriülese loovutamise tehingute arvu, kuidas mõjutab ühetaolise kollisiooninormi kehtestamine hoolsuskohustuse täitmisega seotud kulusid ja kui suured on juriidiliste dokumentide muutmise seotud ühekordsed kulud. Valitud lahenduse mõju hinnatakse aruandes, mille komisjon koostab viis aastat pärast kavandatud õigusakti kohaldamise alguskuupäeva.

Ühtse kollisiooninormi kehtestamise mõju jälgitakse järgmistes valdkondades: faktooring, tagatise andmine, väärtpaberistamine ning selliste erinõuete loovutamine nagu „krediidiasutuse kontole kantud raha“-vormis nõuded ja nõuded, mis tulenevad sellistest finantsinstrumentidest nagu tuletisinstrumentid.

Analüüsis võetakse arvesse asjaolu, et nõuete loovutamise mahtu, tehingukulusid ja nõuete piiriülese loovutamise seotud varjatud riske mõjutavad hulk erinevaid majanduslikke, õiguslikke ja regulatiivseid tegureid, mis ei ole seotud nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatavast õigusest tuleneva õiguskindlusega.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Artikkel 1: kohaldamisala

Selles artiklis määratletakse kavandatud määruse kohaldamisala, võttes arvesse kehtivaid liidu õigusakte ja eeskätt Rooma I määruse kohaldamisala.

Artikli 1 lõikes 2 esitatakse nende nõuete loovutamise tehingute loetelu, mis on kavandatud määruse kohaldamisalast välja jäetud. Neid tehinguid reguleeritakse kas kehtivate liidu õigusaktidega või liikmesriikide kollisiooninormidega.

Artikkel 2: mõisted

Selles artiklis määratletakse kõigepealt põhimõisted, millele kavandatud määrus tugineb, nimelt „loovutamine“, „nõue“ ja „kehtivus kolmandate isikute suhtes“. „Loovutamise“

definiitsioon on kooskõlas Rooma I määruses sätestatuga. See viitab üksnes nõude vabatahtlikule loovutamisele, sealhulgas nõude üleminekule lepingu alusel. See hõlmab nõude otsest üleandmist, aga ka nõude tagatisloovutamist ja nõude pantimist.

„Nõude“ määratlus kavandatud määruses kodifitseerib üldise arusaama sellest, mis on nõue Rooma I määruse kohaselt; tegemist on laia mõistega, mis viitab mis tahes laadi võlakohustusele, mis võib olla rahaline või mitterahaline ja tuleneda lepingulisest võlasuhtest, mida reguleerib Rooma I määrus, või lepinguvälisest võlasuhtest, mida reguleerib Rooma II määrus. Mõiste „kehtivus kolmandate isikute suhtes“ määratlus on piiritletud kavandatud määruse sisulise kohaldamisalaga.

Artiklis on defineeritud mõiste „harilik viibimiskoht“ kooskõlas Rooma I määruse artikli 19 lõikes 1 sätestatud määratlusega, st äriühingute puhul on see peakontori asukoht ja majandustegevusega tegeleva füüsilise isiku puhul tema peamine tegevuskoht. Kavandatud määrus ei sisalda Rooma I määruse artikli 19 lõikes 2 sätestatud määratlusele vastavat hariliku viibimiskoha definiitsiooni, mis hõlmaks filiaali asukohta, kuna selline norm looks ebakindlust olukorras, kus sama nõude loovutab nõude loovutaja keskjuhtkond ja samuti teises riigis asuva filiaali juhtkond.

Mõiste „harilik viibimiskoht“ sisu langeb üldiselt kokku maksejõuetusmenetluse määruses sätestatud mõistega „võlgniku põhihuvide kese“.

Mõiste „krediidiasutus“ on määratletud vastavalt krediidiasutusi reguleerivatele liidu õigusaktidele, „sularaha“ vastavalt finantstagatiste direktiivile ja „finantsinstrument“ vastavalt MIFID II-le.

Artikkel 3: üldine kohaldatavus

Selle artikliga nähakse ette kavandatud määruse üldine kohaldamine, sätestades, et kavandatud määruse kohaselt kohaldatav siseriiklik õigus võib olla nii liikmesriigi õigus kui ka kolmanda riigi õigus.

Artikkel 4: kohaldatav õigus

Artiklis sätestatakse ühtsed kollisiooninormid, mida kohaldatakse nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes. Artikli lõikega 1 nähakse ette üldnorm, mis põhineb nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigusel, lõikes 2 sätestatakse kaks erandit, mis põhinevad loovutatava nõude õigusel, ja lõikega 3 nähakse väärtpaperistamise puhul nõude loovutajale ja selle omandajale ette võimalus valida nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatava õigusena loovutatava nõude õigus. Lõikes 4 on sätestatud norm, millega reguleeritakse prioriteedikonflikte, mis tekivad olukorras, kus sama nõude kahe loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatakse nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigust ja loovutatud nõude õigust.

Üldnormi kohaselt reguleerib nõude loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes selle riigi õigus, kus asub nõude loovutaja harilik viibimiskoht asjaomasel ajal.

Artikli lõike 1 teises lõigus on käsitletud ka kohtualluvuse muutumist (pr k *le conflit mobile*), st harvaesinevat olukorda, kus nõude loovutaja harilik viibimiskoht muutub sama nõude kahe loovutamise vahel, kuna sellisel juhul võidakse konkureerivate loovutamistehingute suhtes kohaldada erinevat siseriiklikku õigust. Kohtualluvuse muutumist reguleeriv norm näeb ette, et kohaldatav õigus on selle riigi õigus, kus nõude loovutaja harilik viibimiskoht asus ajal, kui

üks kahest loovutamistehingust kolmandate isikute suhtes esimesena kehtima hakkas; teiste sõnadega ajal, kui üks nõude omandajatest täidab nõuded, mis on vajalikud nõude loovutamise kehtivaks muutumiseks kolmandate isikute suhtes.

Kui võlausaldajate rühmas kuulub igale võlausaldajale osa samast nõudest, nagu näiteks sündikaatlaenu puhul (mitme laenuandja poolt, keda nimetatakse sündikaadiks, ühele laenajale suure projekti jaoks antud laen), ja üks võlausaldaja loovutab oma osa sellest nõudest, reguleerib loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigus.

Artikli lõikes 2 on sätestatud, et teatavate nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatakse erandina loovutatava nõude õigust. Loovutatava nõude õigus tähendab õigust, mida kohaldatakse algse võlausaldaja / nõude loovutaja ja võlgniku vahelise lepingu suhtes, millest nõue tuleneb. Selle erandi näol sätestatakse kavandatud määruises kollisiooninorm, mis vastab selliste nõuete loovutamisega tegelevate turuosaliste vajadustele. Olukorrad, kus nõude loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatakse loovutatava nõude õigust, on: i) krediidiasutuses kontole kantud raha loovutamine ja ii) finantsinstrumentidest tulenevate nõuete loovutamine.

Esimene erand: kui kontoomanik (näiteks tarbija) kannab krediidiasutuse (näiteks panga) kontole sularaha, tekib algne leping kontoomaniku (võlausaldaja) ja krediidiasutuse (võlgniku) vahel. Kontoomanik on võlausaldaja, kellel on nõue krediidiasutuse ehk võlgniku vastu krediidiasutuse kontole kantud sularaha maksmiseks. Võib juhtuda, et kontoomanik soovib loovutada krediidiasutuse kontole kantud sularaha teisele krediidiasutusele tagatisena laenu saamiseks. Sel juhul ei ole kontoomaniku (nõude loovutaja) hariliku viibimiskoha õigus see õigus, mis reguleerib, kellel tekib nõude suhtes omandiõigus pärast seda, kui sularaha on tagatisena loovutatud, vaid loovutatud nõude suhtes kohaldatav õigus, st õigus, mis reguleerib kontoomaniku ja esimese krediidiasutuse vahelist lepingut, millest nõue tuleneb. Selliste kolmandate isikute jaoks nagu nõude loovutaja võlausaldajad ja nõude konkureerivad omandajad on ettenähtavus suurem, kui krediidiasutuse kontole kantud sularaha loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatakse sularahanõudele kohaldatavat õigust. Seda seetõttu, et üldiselt eeldatakse, et kontoomaniku nõuet krediidiasutuse kontole kantud sularaha suhtes reguleerib selle riigi õigus, kus krediidiasutus asub. Kontoomaniku ja krediidiasutuse vahelises kontolepingus valitakse tavaliselt see õigus.

Teine erand: sellistest finantsinstrumentidest nagu tuletislepingutest tulenevate nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes tuleks kohaldada loovutatud nõude õigust, st õigust, mis reguleerib finantsinstrumenti, nt tuletislepingut. Finantsinstrumendist tulenev nõue võib olla näiteks pärast tuletislepingu tasaarvestust tasumisele kuuluv summa. Finantsinstrumentidest tulenevate nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õiguse asemel loovutatava nõude õiguse kohaldamine on hädavajalik selleks, et tagada finantsturgude stabiilsus ja sujuv toimimine ning vastata turuosaliste ootustele. Selleks on vajalik olukord, kus õigus, mis reguleerib finantsinstrumenti, millest nõue tuleneb, näiteks tuletislepingut, on poolte valitud õigus või õigus, mis määratakse kindlaks vastavalt finantsturgude suhtes kohaldatavatele mittediskretsionaarsetele eeskirjadele.

Artikli lõikes 3 käsitletakse õigust, mida kohaldatakse nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes väärtpaberistamise kontekstis. Väärtpaberistamine võimaldab nõude loovutajal, keda nimetatakse „väärtpaberistamise tehingu algatajaks“, (näiteks pank või äriühing) refinantseerida hulga nõudeid (näiteks mootorsõiduki üürimaksed,

krediitkaardinõuded, hüpoteeklaenumaksed), loovutades need eriotstarbelisele ettevõtjale. Seejärel emiteerib eriotstarbeline ettevõtja (nõude omandaja) kapitaliturgudele võlaväärtpabereid (näiteks võlakirju), mis kajastavad nendest nõuetest saadavat tulu. Sedamööda, kuidas väärtpaberite aluseks olevaid nõudeid rahuldatakse, kasutab eriotstarbeline ettevõtja saadud tulu väärtpaberite lunastamiseks investoritelt. Väärtpaberistamine võib rahastamiskulusid vähendada, sest eriotstarbeline ettevõtja on üles ehitatud viisil, mis muudab selle maksejõuetuse suhtes kaitstuks. Äriühingute jaoks võib väärtpaberistamine pakkuda võimalusi saada laenu odavamalt kui pangast. Pankade jaoks on väärtpaberistamine võimalus oma vara paremini ära kasutada ja vabastada bilansis laenuandmisvõimet, et nad saaksid teistele majandusüksustele rohkem laenu anda.

Praegu kohaldavad väärtpaberistamisega tegelevad suured nõuete loovutajad ja omandajad (näiteks suurpangad) nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes loovutatava nõude õigust. See tähendab, et nõude omandaja (eriotstarbeline ettevõtja) peab täitma loovutatava nõude (st algse võlausaldaja /nõude loovutaja ja võlgniku vahelise lepingu) õiguses sätestatud nõuded tagamaks, et tal tekib omandiõigus loovutatava nõude suhtes. See vähendab nende ettevõtjate kulusid, kellel on võimalik oma väärtpaberistamisi struktureerida nii, et kõiki eriotstarbelisele ettevõtjale loovutatavasse paketti kuuluvaid nõudeid reguleerib ühe ja sama riigi õigus. Eriotstarbeline ettevõtja peab sel juhul täitma üksnes ühe riigi õiguses sätestatud nõuded tagamaks, et tal tekib omandiõigus loovutatavate nõuete kogumi suhtes. Arvestades, et suurettevõtjad tegelevad sageli piiriülese väärtpaberistamisega, mis tähendab, et väärtpaberistamise tehingu algatajad asuvad eri liikmesriikides, oleks nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õiguse kohaldamine nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes sellistel juhtudel nõude omandaja jaoks koormav, kuna ta peaks täitma nõuded, mis on sätestatud mitme riigi õiguses, st iga sellise riigi õiguses, kus asub väärtpaberistamise tehingu algataja.

Väiksematel ettevõtjatel (näiteks väiksematel pankadel ja äriühingutel) aga on enamasti vaja nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes väärtpaberistamise kontekstis kohaldada nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigust, kuna eriotstarbelisele ettevõtjale loovutatavasse paketti kuuluvaid nõudeid reguleerivad eri riikide õigused. Sel juhul ei suudaks väiksemad nõuete omandajad kohaldada nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes loovutatava nõude õigust, kuna neil puuduvad võimalused täita loovutatud nõuete suhtes omandiõiguse tekkimiseks vajalikke nõudeid, mis on sätestatud iga paketti kuuluvat nõuet reguleerivas õiguses. Selle asemel on väiksematel nõuete omandajatel lihtsam täita nõudeid, mis tulenevad ainult ühest õigusest, nimelt nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigusest.

Kokkuvõttes on õiguse valimise võimaluse pakkumisega artikli lõike 3 eesmärk mitte muuta suurpankade praegust tava kohaldada väärtpaberistamise puhul nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes loovutatava nõude õigust, kuna sel juhul reguleerib kõiki loovutatavaid nõudeid ühe ja sama riigi õigus, kuid nõuete loovutajad (väärtpaberistamise tehingu algatajad) asuvad erinevates liikmesriikides. Samal ajal on lõike 3 eesmärk pakkuda väiksematele pankadele ja äriühingutele võimalust siseneda väärtpaberistamisturule või oma positsiooni seal tugevdada tänu sellele, et nad on suutelised omandama korraga hulga nõudeid, mida reguleerivad eri riikide õigused.

Igal juhul võimaldavad lõikes 3 sätestatud paindlikud normid väärtpaberistamisettevõtjatel iga väärtpaberistamistehingu puhul otsustada, kas valida loovutatud nõude õigus või kohaldada nõude loovutaja harilikul viibimiskohal põhinevat üldnormi, sõltuvalt sellest, kuidas on väärtpaberistamine struktureeritud, ning eelkõige sellest, kas loovutatavaid nõudeid reguleerib

ühe või mitme riigi õigus, kas väärtpaberistamistehingu algatajaid on üks või mitu ja kas nad asuvad ühes või mitmes riigis. Artikli lõikes 4 on sätestatud kollisiooninorm, millega reguleeritakse prioriteedikonflikte sama nõude omandajate vahel olukorras, kus nõude loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatakse ühe loovutamise puhul nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigust ja teise loovutamise puhul loovutatud nõude õigust. Selline olukord võib tekkida (enamasti tahtmatult ja suvalises järjekorras) juhul, kui nõue on kõigepealt loovutatud faktooringu, tagatise andmise või (esimese) väärtpaberistamise tulemusel, kus kohaldatavat õigust ei valitud, ja seejärel loovutatud (teise) väärtpaberistamise tehinguga, mille puhul pooled valisid nõude loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatavaks õiguseks loovutatava nõude õiguse. Nende nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes, mis loovutati sellise faktooringu-, tagatise andmise või (esimese) väärtpaberistamistehingu käigus, mille puhul kohaldatavat õigust ei valitud, reguleerib nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigus. Ent nende nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes, mis loovutati (teise) väärtpaberistamise käigus, kus pooled valisid loovutatava nõude õiguse, reguleerib loovutatud nõude õigus. Kavandatud määrus näeb ette objektiivse teguri, millele tuginedes saab kindlaks määrata, millist õigust tuleks kohaldada nõude omandajate vahelise prioriteedikonflikti lahendamiseks: kohaldada tuleks õigust, mida kohaldatakse selle nõude loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes, mis kohaldatava õiguse kohaselt kolmandate isikute suhtes esimesena kehtima hakkas. See norm on kooskõlas artikli lõikes 1 sätestatud normiga, mida kohaldatakse kohtualluvuse muutumise (*le conflit mobile*) suhtes, ja sarnaselt tolele normile põhineb ajal, mil nõude loovutamine kolmandate isikute suhtes esimesena kehtima hakkab, kuna kavandatud määrus käsitleb kehtivust kolmandate isikute suhtes.

Artikkel 5: kohaldamisele kuuluva õiguse ulatus

Selle artikliga ühtlustatakse mitteammendav loetelu küsimustest, mida peaks reguleerima siseriiklik materiaaõigus, mis on määratud nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatavaks õiguseks. Artiklis on seetõttu täpsustatud, mis on nõuete loovutamise „kehtivus kolmandate isikute suhtes“ (või asjaõiguslik toime). Üldiselt määratakse kohaldatava õiguse kohaselt, kellel on tekkinud omandiõigus loovutatud nõude suhtes. Täpsemalt peaks kohaldatav õigus reguleerima kahte põhiküsimust, mille abil saab kindlaks teha, kas isikul on tekkinud loovutatud nõude suhtes omandiõigus:

- i) nõude loovutamise kehtivus kolmandate isikute suhtes: st mis samme peab nõude omandaja astuma, selleks et ta saaks teostada oma õigust nõudele kolmandate isikute ees, näiteks registreerima nõude loovutamise riigiasutuses või avalikus registris või teatama võlgnikule kirjalikult nõude loovutamisest, ning
- ii) prioriteediküsimused: st selle kindlaks tegemine, kes on eelisseisundis, juhul kui tekib konflikt konkureerivate nõudeomandajate vahel, näiteks nõude kahe omandaja vahel, kui sama nõuet on loovutatud kaks korda, või nõude omandaja ja teise õiguste omaja, näiteks nõude loovutaja võlausaldaja või nõude omandaja vahel maksejõuetuse korral.

Termin „kolmandad isikud“ tähendab kõiki kolmandaid isikuid peale võlgniku, kuna kõiki võlgnikuga seotud küsimusi reguleerib Rooma I määruse artikli 14 lõike 2 kohaselt loovutatud nõude õigus (st õigus, mis reguleerib algset lepingut, millest loovutatud nõue tuleneb).

Õiguste tekkimise ja üleandmise täpsem kord võib liikmesriikide õiguskordades erineda. Pidades silmas, et kavandatud määrust kohaldatakse üldiselt ja seetõttu võib selle kohaselt määrata nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatava õigusena mis tahes riigi õiguse, on kavandatud määruse eesmärk hõlmata erinevaid võimalikke

prioriteedikonflikte konkureerivate nõudeomandajate vahel. Kavandatud määrus hõlmab nii selliseid prioriteedikonflikte, mis tulenevad nõuete loovutamisest (näiteks sama nõude kahe omandaja vahel), kui ka neid konflikte, mis tulenevad õiguslikult või funktsionaalselt samasugustest mehhanismidest, eelkõige lepingu üleandmisest ja lepingu uuendamisest, mida saab kasutada lepingu ning sellest tulenevate õiguste (nõue) ja kohustuste edasiandmiseks. Kavandatud määruse kohaselt kindlaksmääratud kohaldatav õigus peaks reguleerima prioriteedikonflikte konkureerivate nõudeomandajate vahel, aga ka prioriteedikonflikte nõude omandaja ja konkureeriva isiku vahel, kellest on saanud nõude kasusaaja lepingu üleandmise või lepingu uuendamise tulemusel. Tuleb rõhutada, et ettepanekuga ei määrata kindlaks lepingu üleandmise või lepingu uuendamise suhtes kohaldatavat õigust (näiteks tuletislepingute uuendamise suhtes kohaldatavat õigust), vaid üksnes õigus, mida kohaldatakse võimaliku prioriteedikonflikti suhtes olukorras, kus nõue kõigepealt loovutati ja seejärel uuesti üle anti (sama nõue või majanduslikult samaväärne nõue) lepingu üleandmise või lepingu uuendamise teel. Kui kavandatav määrus ei hõlmaks prioriteedikonflikte nõude omandaja ja isiku vahel, kellest on saanud nõude kasusaaja lepingu üleandmise või lepingu uuendamise tulemusel, võib tekkida õiguslikult ebakindel olukord, kus nii nõude omandaja kui ka lepingu üleandmise või uuendamise tulemusel nõude kasusaajaks saanud konkureeriv isik nõuavad võlgnikult maksmist ja tekkinud konflikti lahendamiseks ei saa kohaldada ühtegi ühist kollisiooninormi.

Artikkel 6: imperatiivsed sätted / Artikkel 7: avalik kord

Nendes artiklites on sätestatud võimalused kohaldada artikli 4 kohaselt kohaldatava õigusena kindlaks määratud õiguse asemel kohtu asukohariigi õigust. Imperatiivne säte võib olla näiteks kohustus registreerida nõude loovutamine avalikus registris.

Artiklid 8–12: kollisiooninormide kohaldamise üldküsimumused

Nendes artiklites käsitletakse kollisiooninormide kohaldamise üldküsimumusi kooskõlas teiste kohaldatavat õigust käsitlevate liidu õigusaktidega, eeskätt Rooma I määrusega.

Artikkel 10: seos liidu muude õigusnormidega

Artikli eesmärk on tagada selliste erinormide kohaldamine, milles on sätestatud kollisiooninormid, mis käsitlevad nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes konkreetsetes valdkonnas.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

õiguse kohta, mida kohaldatakse nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,
võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 81 lõiget 2,
võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,
olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,
võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust³⁵,
toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt
ning arvestades järgmist:

- (1) Liit on seadnud endale eesmärgi säilitada ja arendada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala. Sellise ala järkjärguliseks loomiseks peab liit piiriülese toimega tsiviilasjade osas tehtava õiguslase koostöö raames võtma meetmeid, eelkõige kui see on vajalik siseturu nõuetekohaseks toimimiseks.
- (2) Aluslepingu artikli 81 kohaselt hõlmavad need meetmed selliseid meetmeid, mille eesmärk on tagada liikmesriikide rahvusvahelise eraõiguse normide kokkusobivus.
- (3) Selleks et muuta kohtuvaidluste tulemused prognoositavamaks, parandada õiguskindlust ja kohtuotsuste vaba liikumist, eeldab siseturu nõuetekohane toimimine, et liikmesriikide kollisiooninormid sisaldaksid samu pidemeid kohaldatava õiguse kindlaksmääramiseks, olenemata sellest, millises riigis on kohtule hagi esitatud.
- (4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I“) ei reguleeri küsimusi, mis on seotud nõuete loovutamise kehtivusega kolmandate isikute suhtes. Määruse artikli 27 lõikega 2 on aga ette nähtud, et komisjon peab esitama Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele aruande nõudeõiguse loovutamisest või ülemineku kehtivusest kolmandate isikute suhtes ning loovutatud nõudeõiguse eelisseisundist teise isiku õiguste suhtes, millega kaasneb vajaduse korral ettepanek määrust muuta ning hinnang kehtestatavate sätete mõju kohta.
- (5) 18. veebruaril 2015 võttis komisjon vastu rohelise raamatu kapitaliturgude liidu loomise kohta³⁶, milles on öeldud, et suurema õiguskindluse tagamine nõuete

³⁵ ELT C , , lk .

³⁶ COM(2015) 63 final.

piiriülesel ülekandmisel ja selliste ülekannete tähtsuse järjekorra määramisel, eelkõige maksejõuetusjuhtudel, on oluline aspekt väärtpaberistamise, finantstagatiskokkulepete ja muude finantsteenuste (nt faktooring) üleeuroopalise turu väljakujundamisel.

- (6) 30. septembril 2015 võttis komisjon vastu teatise, mis sisaldas kapitaliturgude liidu loomise tegevuskava³⁷. Kapitaliturgude liidu tegevuskavas on märgitud, et võlanõudeid on keeruline piiriülese tagatisena kasutada, sest võlanõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes käsitletakse eri liikmesriikide õiguses erinevalt, ning on jõutud järeldusele, et selline õiguslik ebakindlus takistab selliste majanduslikult oluliste finantstehingute tegemist, nagu näiteks väärtpaberistamine. Kapitaliturgude liidu tegevuskavas on teatavaks tehtud, et komisjon teeb ettepaneku ühtsete normide kohta, et tagada õiguskindlus selles, millist siseriiklikku õigust tuleks kohaldada nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes.
- (7) 29. juunil 2016 võttis komisjon vastu aruande finantstagatiskokkuleppeid käsitleva direktiivi 2002/47/EÜ artikli 3 lõike 1 asjakohasuse kohta³⁸, milles on analüüsitud küsimust, kas direktiiv toimib krediidinõuete tagatiseks andmisel nõutavate vorminõuete seisukohast tulemuslikult ja tõhusalt. Aruandes on leitud, et ettepanek ühtsete normide kohta, mis käsitleksid nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes, võimaldaks õiguskindlust tagades kindlaks määrata, millise riigi õigust tuleks kohaldada nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes, ja see omakorda aitaks saavutada suuremat õiguskindlust ka juhtudel, kui krediidinõuded antakse tagatiseks piiriüleselt.
- (8) 29. septembril 2016 võttis komisjon vastu aruande nõudeõiguse loovutamise või ülemineku kehtivusest kolmandate isikute suhtes ning loovutatud nõudeõiguse eelisseisundist teise isiku õiguste suhtes. Aruandes on jõutud järeldusele, et ühtsed kollisiooninormid, millega reguleeritakse loovutamiste kehtivust kolmandate isikute suhtes ning eelisseisundi küsimusi konkureerivate uute võlausaldajate vahel või uute võlausaldajate ja teiste õiguste omajate vahel, suurendaksid õiguskindlust ning vähendaksid liikmesriikide lähenemisviiside mitmekesisusega seotud praktilisi probleeme ja õiguskulusid.
- (9) Käesoleva määruse sisuline kohaldamisala ja sätted peaksid olema kooskõlas määrusega (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II”),³⁹ määrusega (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I”),⁴⁰ määrusega (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (uuesti sõnastatud)⁴¹ ning määrusega (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta⁴². Käesoleva määruse tõlgendamisel tuleks võimalikult suurel määral hoiduda õiguslike lünkade tekkest nende õigusaktide vahel.

³⁷ COM(2015) 468 final.

³⁸ COM(2016) 430 final.

³⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma II) (ELT L 199, 31.7.2007, lk 40–49).

⁴⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I“) (ELT L 177, 4.7.2008, lk 6).

⁴¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrus (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT L 351, 20.12.2012, lk 1).

⁴² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määrus (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta (ELT L 141, 5.6.2015, lk 19–72).

- (10) Käesoleva määrusega rakendatakse kapitaliturgude liidu tegevuskava. Samuti täidetakse sellega Rooma I määruse artikli 27 lõikes 2 sätestatud nõue, mille kohaselt peab komisjon esitama aruande ja vajaduse korral ettepaneku, mis käsitleb nõude loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes ning nõude omandaja eelisseisundit teise isiku õiguste suhtes.
- (11) Kollisiooninorme, mis käsitleksid nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes (ehk nõuete loovutamise asjaõiguslikku toimet), praegu liidu tasandil kehtestatud ei ole. Need on kehtestatud liikmesriikide tasandil, kuid on ebajärjepidevad ja sageli ebaselged. Nõuete piiriülesel loovutamisel tekitab liikmesriikide kollisiooninormide ebaühtlus õiguslikku ebakindlust selles osas, milline õigus kohaldub nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes. Õiguskindluse puudumine tähendab, et nõuete piiriülese loovutamise korral esineb õiguslik risk, mida ei esine nõuete loovutamisel ühe riigi õigusruumi piires, kuna kohaldada võib erinevaid siseriikliku materiaalõiguse norme, sõltuvalt sellest, millise liikmesriigi kohus või ametiasutus nõuete omandiõigust puudutavat vaidlust lahendab.
- (12) Kui nõude omandaja ei ole õiguslikust riskist teadlik või otsustab seda ignoreerida, võib ta kanda ettenägematut rahalist kahju. Ebakindlus piiriüleselt loovutatud nõuete omandiõiguse osas võib avaldada järelmõju ning finantskriisi mõju süvendada ja pikendada. Kui nõude omandaja otsustab õiguslikku riski vähendada ja kasutab õigusnõustamist, on tema tehingukulud võrreldes nõuete loovutamise ühe riigi õigusruumi piires suuremad. Kui õiguslik risk heidutab nõude omandajaid ja nad otsustavad seda vältida, võivad nad loobuda äri võimalustest ja turgude lõimumine võib väheneda.
- (13) Käesoleva määruse eesmärk on tagada õiguskindlus, kehtestades ühised kollisiooninormid, millega määratakse kindlaks, millise riigi õigust kohaldatakse nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes.
- (14) Nõue annab võlausaldajale õiguse nõuda võlgnikult teatava rahasumma maksmist või kohustuse täitmist. Nõude loovutamise puhul annab võlausaldaja (nõude loovutaja) oma õiguse võlgnikult võlga sisse nõuda üle teisele isikule (nõude omandaja). See, milline õigus reguleerib lepingulisi võlasuhteid võlausaldaja ja võlgniku vahel, nõude loovutaja ja selle omandaja vahel ning nõude omandaja ja võlgniku vahel, on kindlaks määratud Rooma I määru⁴³ sätestatud kollisiooninormidega.
- (15) Käesolevas määru⁴³ sätestatud kollisiooninormid peaksid reguleerima nõuete loovutamise asjaõiguslikke tagajärgi nii kõigi loovutamistehingu poolte vahel (st nõude loovutaja ja selle omandaja vahel ning nõude omandaja ja võlgniku vahel) kui ka kolmandate isikute (näiteks nõude loovutaja võlausaldaja) suhtes.
- (16) Käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvad nõuded on nõuded klientide vastu, direktiivis 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta⁴⁴ määratletud finantsinstrumentidest tulenevad nõuded ja krediitiasutuses kontole kantud sularaha. Direktiivis 2014/65/EL määratletud finantsinstrumentide hulka kuuluvad väärtpaberid ja tuletisinstrumentid, millega kaubeldakse finantsturgudel. Kui väärtpaberit loetakse varaks, siis tuletisinstrument on leping, mis sisaldab nii lepingupoolte õigusi (või nõudeid) kui ka kohustusi.

⁴³ Eeskätt artiklid 3, 4 ja 14.

⁴⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (ELT L 173, 12.6.2014, lk 349–496).

- (17) Käesolev määrus käsitleb nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes. See ei hõlma lepingute (näiteks tuletislepingute) üleminekut, mis sisaldavad nii õigusi (või nõudeid) kui ka kohustusi, ega õigusi ja kohustusi sisaldavate lepingute uuendamist (novatsiooni). Kuna käesolevas määruses ei käsitleta lepingute üleandmist ega uuendamist, reguleerib finantsinstrumentidega kauplemist ning nende kliirimist ja nendega arveldamist ka edaspidi õigus, mida kohaldatakse lepinguliste võlakohustuste suhtes Rooma I määruse kohaselt. Selle õiguse valivad tavaliselt lepingupooled või see määratakse kindlaks vastavalt finantsturgude suhtes kohaldatavatele mittediskretsionaarsetele eeskirjadele.
- (18) Finantstagatiste direktiiviga⁴⁵, arvelduse lõplikkuse direktiiviga⁴⁶, likvideerimise direktiiviga⁴⁷ ja registrimäärusega⁴⁸ reguleeritud küsimusi ei peaks käesolev määrus mõjutama.
- (19) Käesolevat määrust tuleks kohaldada üldiselt: käesoleva määruse kohaselt kindlaks määratud õigust tuleks kohaldada ka siis, kui tegemist ei ole liikmesriigi õigusega.
- (20) Ettenähtavus on äärmiselt oluline kolmandate isikute jaoks, kes on huvitatud sellest, et neil tekiks loovutatud nõuete suhtes omandiõigus. Kui nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldada selle riigi õigust, kus asub nõude loovutaja harilik viibimiskoht, on asjaomastel kolmandatel isikutel lihtne ette näha, millise riigi õigus nende õigusi reguleerib. Seega tuleks reeglina kohaldada nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigust. Seda normi tuleks eeskätt kohaldada nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes faktooringu, tagatise andmise, ja kui pooled ei ole valinud loovutatava nõude õigust, väärtpaberistamise puhul.
- (21) Õigus, mis reeglina nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohalduvaks valitakse, peaks võimaldama kohaldatava õiguse kindlaksmääramist ka juhul, kui loovutatakse tulevasi nõudeid, mis on levinud tava mitme nõude korraga loovutamisel, näiteks faktooringu puhul. Nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õiguse kohaldamine võimaldab kindlaks määrata õiguse, mida kohaldatakse tulevaste nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes.
- (22) Vajadus kindlaks teha, kellele kuulub loovutatud nõude omandiõigus, tekib sageli pankrotivara koosseisu piiritlemisel, kui nõude loovutaja muutub maksejõuetuks. Seetõttu on soovitatav, et käesolevas määruses sätestatud kollisiooninormid ja määruses (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta sätestatud kollisiooninormid oleksid sidusad. Sidusus tuleks saavutada sel teel, et reeglina kohaldatakse nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigust, kuna nõude loovutaja hariliku viibimiskoha kasutamine ühendava tegurina langeb kokku võlgniku põhihuvide keskmise kasutamisega ühendava tegurina maksejõuetusmenetluste puhul.

⁴⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuni 2002. aasta direktiiv 2002/47/EÜ finantstagatiskokkulepete kohta (EÜT L 168, 27.6.2002, lk 43–50).

⁴⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 1998. aasta direktiiv 98/26/EÜ arvelduse lõplikkuse kohta makse- ja väärtpaberiarveldussüsteemides (EÜT L 166, 11.6.1998, lk 45–50).

⁴⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. aprilli 2001. aasta direktiiv 2001/24/EÜ krediidasutuste saneerimise ja likvideerimise kohta (EÜT L 125, 5.5.2001, lk 15–23).

⁴⁸ Komisjoni 2. mai 2013. aasta määrus (EL) nr 389/2013, millega luuakse liidu register vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsustele nr 280/2004/EÜ ja nr 406/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni määrused (EL) nr 920/2010 ja nr 1193/2011 (ELT L 122, 3.5.2013, lk 1–59).

- (23) 2001. aasta ÜRO konventsioonis nõuete loovutamise kohta rahvusvahelises kaubanduses on sätestatud, et nõude omandaja õiguse eelisseisundit loovutatud nõude suhtes konkureeriva nõudeomandaja õiguse ees reguleerib selle riigi õigus, kus nõude loovutaja asub. Asjaolu, et käesolevas määruses sätestatud liidu kollisiooninormid langevad kokku rahvusvahelisel tasandil konventsiooniga valitud lahendusega, peaks hõlbustama rahvusvaheliste vaidluste lahendamist.
- (24) Kui nõude loovutaja harilik viibimiskoht muutub sama nõude mitme loovutamise vahel, peaks kohaldatav õigus olema selle riigi õigus, kus nõude loovutaja harilik viibimiskoht asus ajal, kui üks nõude omandajatest loovutamistehingu esimesena kolmandate isikute suhtes kehtivaks muudab, täites nõuded, mis tulenevad nõude loovutaja hariliku viibimiskoha alusel kohaldatavast õigusest tol ajal.
- (25) Vastavalt turutavadele ja turuosaliste vajadustele peaks teatavate nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes erandina reguleerima loovutatava nõude õigus, st see õigus, mis reguleerib võlausaldaja ja võlgniku vahelist algset lepingut, millest nõue tuleneb.
- (26) Olukorras, kus kontoomanik loovutab krediidiasutuses kontole kantud sularaha, st kus kontoomanik on võlausaldaja / nõude loovutaja ja krediidiasutus võlgnik, peaks nõude loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes reguleerima loovutatud nõude õigus. Selliste kolmandate isikute jaoks, nagu nõude loovutaja võlausaldajad ja nõude konkureerivad omandajad, on ettenähtavus suurem, kui selliste nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatakse loovutatud nõude õigust, kuna üldiselt eeldatakse, et kontoomaniku nõuet krediidiasutuse kontole kantud sularaha suhtes reguleerib selle riigi õigus, kus krediidiasutus asub (mitte kontoomaniku / nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigus). Kontoomaniku ja krediidiasutuse vahelises kontolepingus valitakse tavaliselt see õigus.
- (27) Finantsinstrumentidest tulenevate nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes tuleks samuti kohaldada loovutatud nõude õigust, st õigust, mis reguleerib lepingut, millest nõue tuleneb (nt tuletislepingut). Finantsinstrumentidest tulenevate nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õiguse asemel loovutatava nõude õiguse kohaldamine on hädavajalik selleks, et tagada finantsturgude stabiilsus ja sujuv toimimine. Selleks on vajalik olukord, kus õigus, mis reguleerib finantsinstrumenti, millest nõue tuleneb, on lepingu poolte valitud õigus või õigus, mis määratakse kindlaks vastavalt finantsturgude suhtes kohaldatavatele mittediskretsionaarsetele eeskirjadele.
- (28) Väärtpaberistamise käigus loovutatavate nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatav õiguse kindlaksmääramisel tuleks tagada paindlikkus, selleks et vastata kõigi väärtpaberistajate vajadustele ja hõlbustada piiriülese väärtpaberistamise turu laienemist väiksemate ettevõtjateni. Kuigi väärtpaberistamise käigus loovutatavate nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes tuleks reeglina kohaldada nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigust, peaks nõude loovutajal (väärtpaberistamise tehingu algataja) ja nõude omandajal (eriotstarbeline ettevõtja) olema võimalus valida, et nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldub loovutatava nõude õigus. Nõude loovutajal ja selle omandajal peaks olema võimalus otsustada, et väärtpaberistamise käigus loovutatavate nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes reguleerib üldnormina nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigus, või valida loovutatava nõude õigus, võttes arvesse tehingu struktuuri ja eripära, näiteks väärtpaberistamise tehingu algatajate arvu ja asukohta ning seda, mitme riigi õigused reguleerivad loovutatavaid nõudeid.

- (29) Prioriteedikonflikt võib tekkida sama nõude omandajate vahel olukorras, kus nõude loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatakse ühe loovutamise puhul nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigust ja teise loovutamise puhul loovutatud nõude õigust. Sellisel juhul peaks prioriteedikonflikti lahendamiseks kohaldatav õigus olema õigus, mida kohaldati selle nõude loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes, mis kohaldatava õiguse kohaselt kolmandate isikute suhtes esimesena kehtima hakkas.
- (30) Selle siseriikliku õiguse kohaldamisala, mida käesoleva määruse kohaselt kohaldatakse nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes, peaks olema ühetaoline. Kohaldatav siseriiklik õigus peaks eelkõige reguleerima: i) nõude loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes, st mis samme peab nõude omandaja astuma tagamaks, et tal tekib loovutatud nõude suhtes omandiõiguse (näiteks loovutamise registreerimine riigiasutuses või avalikus registris, võlgniku teavitamine loovutamisest kirjalikus vormis); ja ii) prioriteediküsimusi, st konflikte nõude mitme omandaja vahel, et teha selgeks, kellele kuulub nõude omandiõigus (näiteks nõude kahe omandaja vahel, kui sama nõuet on loovutatud kaks korda, või nõude omandaja ja nõude loovutaja võlausaldaja vahel).
- (31) Võttes arvesse käesoleva määruse üldist kohaldatavust, võidakse kohaldatavaks õiguseks määrata erinevate õigustraditsioonidega riikide õigus. Kui pärast nõude loovutamist läheb üle ka nõude aluseks olev leping, peaks käesoleva määruse kohaselt nõude loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatavaks õiguseks määratud õigus reguleerima ka prioriteedikonflikti nõude omandaja ja isiku vahel, kes on saanud sama nõude uueks kasusaajaks nõude aluseks oleva lepingu ülemineku tagajärjel. Samal põhjusel peaks käesoleva määruse kohaselt nõude loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatavaks õiguseks määratud õigus kohalduma ka juhul, kui lepingu uuendamist kasutatakse lepingu üleandmise funktsionaalse ekvivalendina ning lahendada on vaja prioriteedikonflikt nõude omandaja ja isiku vahel, kes on saanud funktsionaalselt samasuguse nõude uueks kasusaajaks nõude aluseks oleva lepingu uuendamise tagajärjel.
- (32) Üldsuse huvidest lähtuval kaalutlustel võimaldatakse liikmesriikide kohtutel kohaldada erandjuhtudel avalikul korral ja imperatiivsetel sätetel põhinevaid erandeid, mida tuleks tõlgendada kitsalt.
- (33) Austus liikmesriikide poolt võetud rahvusvaheliste kohustuste vastu tingib selle, et käesolev määrus ei tohiks mõjutada rahvusvahelisi konventsioone, mille osaliseks käesoleva määruse vastuvõtmise ajal on üks või mitu liikmesriiki. Normide parema kättesaadavuse huvides peaks komisjon avaldama liikmesriikide saadetud teabe alusel asjakohaste konventsioonide loetelu *Euroopa Liidu Teatajas*.
- (34) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid. Eelkõige püütakse käesoleva määrusega edendada artiklite 17 ja 47 kohaldamist, milles käsitletakse vastavalt õigust omandile ning õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele.
- (35) Kuna liikmesriigid ei suuda käesoleva määruse eesmäärke täielikult saavutada ning seepärast saaks käesoleva määruse ulatust ja mõju arvestades neid paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes käsitlevate kollisiooninormide soovitud ühtsust on võimalik saavutada üksnes määrusega, kuna ainult määrusega on tagatud normide järjepidev tõlgendamine ja kohaldamine liikmesriikides. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse

põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

- (36) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 ja artikli 4a lõike 1 kohaselt [on / ei ole] [Ühendkuningriik] [ja] [Iirimaa] [teatanud oma soovist osaleda käesoleva määruse vastuvõtmisel ja kohaldamisel] [ei osale käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole nende/tema suhtes siduv ega kohaldatav].
- (37) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK

KOHALDAMISALA JA MÕISTED

Artikkel 1

Kohaldamisala

1. Käesolevat määrust kohaldatakse kollisiooni korral nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes tsiviil- ja kaubandusasjades.

Määrust ei kohaldata eelkõige maksu-, tolli- ega haldusasjadele.

2. Käesoleva määruse kohaldamisalast jäetakse välja:

- (a) selliste nõuete loovutamine, mis tulenevad perekonnasuhetest ja suhetest, mis on kohaldatava õiguse kohaselt perekonnasuhetega sarnase toimega, sealhulgas ülalpidamiskohustused;
- (b) selliste nõuete loovutamine, mis tulenevad abikaasade varasuhetest või varasuhetest, mis kehtib kohaldatava õiguse kohaselt abieluga sarnase toimega kooseluvormis, või testamentidest või pärimisasjadest;
- (c) selliste nõuete loovutamine, mis tulenevad vekslitest, tšekkidest ja lihtvõlakirjadest ning muudest vabalt kaubeldavatest väärtpaberitest sellisel määral, mil võlasuhted tekivad selliste muude kaubeldavate väärtpaberite kaubeldavusest;
- (d) selliste nõuete loovutamine, mis tulenevad küsimustest, mida reguleerib äriühinguõigus ning muid juriidilisi isikuid ja organiseeritud isikute ühendusi käsitlev õigus, näiteks äriühingute ja muude juriidiliste isikute või organiseeritud ühenduste asutamine registreerimise teel või muul moel, nende õigus- ja teovõime, sisemine struktuur või lõpetamine ning osanike ja juhtide isiklik vastutus äriühingu, muu juriidilise isiku või ühenduse kohustuste eest;
- (e) selliste nõuete loovutamine, mis tulenevad sihtfondide asutamisest ning suhetest asutajate, usaldusisikute ja kasusaajate vahel;

- (f) sellistest elukindlustuslepingutest tulenevate nõuete loovutamine, mis tulenevad muude organisatsioonide kui direktiivi 2009/138/EÜ (kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solventsus II))⁴⁹ artikli 2 lõigetes 1 ja 3 nimetatud ettevõtjate tegevusest, mille eesmärk on anda hüvitisi ettevõtja või ettevõtjate grupi või kutseala või kutsealade rühma töötajatele või füüsilisest isikutest ettevõtjatele surma või invaliidistumise korral või tegevuse katkemise või piiramise korral või kutsehaiguste või tööõnnetuste korral.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- (a) „nõude loovutaja“ – isik, kes loovutab võlgniku vastu suunatud nõude teisele isikule;
- (b) „nõude omandaja“ – isik, kes omandab võlgniku vastu suunatud nõude teiselt isikult;
- (c) „nõude loovutamine“ – võlgniku vastu suunatud nõude vabatahtlik üleandmine. See hõlmab otsest nõude loovutamist, nõude üleminekut lepingu alusel, nõude tagatisloovutamist, samuti nõude pantimist või selle muul viisil tagatisena kasutamist;
- (d) „nõue“ – õigus nõuda lepingulisest või lepinguvälisest võlasuhtest tuleneva mis tahes laadi rahalise või mitterahalise kohustuse täitmist;
- (e) „kehtivus kolmandate isikute suhtes“ – asjaõiguslik toime, st nõude omandaja eelisseisund talle loovutatud nõude kuuluvuse osas sama või funktsionaalselt samasuguse nõude teiste omandajate või kasusaajate, samuti nõude loovutaja võlausaldajate ja muude kolmandate isikute suhtes;
- (f) „harilik viibimiskoht“ – äriühingute ja muude juriidiliste isikute või organiseeritud ühenduste puhul nende peakontori asukoht; majandustegevusega tegeleva füüsilise isiku puhul tema peamine tegevuskoht;
- (g) „krediidiasutus“ – määruse (EL) nr 575/2013⁵⁰ artikli 4 lõike 1 punktis 1 määratletud ettevõtja, kaasa arvatud sellise krediidiasutuse filiaal kõnealuse määruse artikli 4 lõike 1 punkti 17 tähenduses, mille peakorter asub liidus või kooskõlas direktiivi 2013/36/EL⁵¹ artikliga 47 liidust väljaspool, kui krediidiasutuse filiaal asub liidus;
- (h) „sularaha“ – raha, mis on krediidiasutuse kontole krediteeritud mis tahes vääringus;

⁴⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solventsus II) (ELT L 335, 17.12.2009, lk 1–155).

⁵⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 575/2013 krediidiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176, 27.6.2013, lk 1–337).

⁵¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/36/EL, mis käsitleb krediidiasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidiasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ (ELT L 176, 27.6.2013, lk 338–436).

- (i) „finantsinstrument“ – direktiivi 2014/65/EL I lisa C jaos määratletud finantsinstrumendid.⁵²

II PEATÜKK ÜHTSED ÕIGUSNORMID

Artikkel 3

Üldine kohaldatavus

Käesolevas määruses nimetatud õigust kohaldatakse olenemata sellest, kas tegemist on liikmesriigi õigusega või mitte.

Artikkel 4

Kohaldatav õigus

1. Nõude loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes reguleerib selle riigi õigus, kus asub nõude loovutaja harilik viibimiskoht asjaomasel ajal, kui käesolevas artiklis ei ole sätestatud teisiti.

Kui nõude loovutaja harilik viibimiskoht on muutunud sama nõude kahe loovutamise vahel erinevatele omandajatele, reguleerib ühe omandaja eelisseisundit teise omandaja ees selle riigi õigus, kus nõude loovutaja harilik viibimiskoht asus selle loovutamistehingu ajal, mis vastavalt esimesele lõigule kohaldatava õiguse kohaselt muutus kolmandate isikute suhtes esimesena kehtivaks.

2. Loovutatava nõude suhtes kohaldatav õigus reguleerib järgmiste nõuete loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes:

- (a) krediidiasutuses kontole kantud sularaha;
- (b) finantsinstrumendist tulenevad nõuded.

3. Väärtpaberistamise puhul võivad nõude loovutaja ja selle omandaja valida nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatava õigusena loovutatava nõude õiguse.

Õigus tuleb sõnaselgelt valida nõude loovutamise lepingus või eraldi lepingus. Kohaldatava õiguse valiku kui tehingu sisulisele ja vormilisele kehtivusele kohaldatakse valitud õigust.

4. Prioriteedikonflikti sama nõude omandajate vahel, kui ühe loovutamise kehtivust kolmandate isikute suhtes reguleerib nõude loovutaja hariliku viibimiskoha õigus ja teiste loovutamiste kehtivust kolmandate isikute suhtes reguleerib loovutatava nõude õigus, reguleerib õigus, mida kohaldatakse selle nõude loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes, mis kohaldatava õiguse kohaselt hakkab kolmandate isikute suhtes esimesena kehtima.

⁵² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (ELT L 173, 12.6.2014, lk 349–496).

Artikkel 5

Kohaldamisele kuuluva õiguse ulatus

Õigus, mida käesoleva määruse kohaselt kohaldatakse nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes, reguleerib eeskätt järgmist:

- a) nõuded, mille täitmine tagab nõude loovutamise kehtivuse muude kolmandate isikute suhtes kui võlgnik, näiteks registreerimis- või avaldamisnõue;
- b) nõude omandaja eelisseisund sama nõude teise omandaja ees;
- c) nõude omandaja eelisseisund sama nõude loovutaja võlausaldajate ees;
- d) nõude omandaja eelisseisund isiku ees, kellest on saanud sama nõude kasusaaja lepingu ülemineku tagajärjel;
- e) nõude omandaja eelisseisund isiku ees, kellest on saanud võlgniku vastu suunatud samasuguse nõude kasusaaja lepingu uuendamise tagajärjel.

Artikkel 6

Imperatiivsed sätted

1. Ükski käesoleva määruse säte ei piira kohtu asukohariigi imperatiivsete sätete kohaldamist.

2. Imperatiivsed sätted on sätted, mille järgimist peetakse liikmesriigi avalike huvide, näiteks tema poliitilise, sotsiaal- või majanduskorralduse kaitsmise seisukohast niivõrd oluliseks, et need on kohaldatavad igas olukorras, mis kuulub nende kohaldamisalasse, olenemata sellest, milline õigus oleks nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes kohaldatav käesoleva määruse kohaselt.

III PEATÜKK

MUUD SÄTTED

Artikkel 7

Avalik kord (*ordre public*)

Käesolevas määruses osutatud riigi õiguse sätte kohaldamisest võib keelduda üksnes siis, kui selle kohaldamine on ilmselgelt vastuolus kohtu asukohariigi avaliku korraga.

Artikkel 8

Tagasisaate ja edasiviite välistamine

Käesolevas määruse osutatud mis tahes riigi õiguse kohaldamine tähendab, et kohaldatakse selles riigis kehtivaid õigusnorme, välja arvatud rahvusvahelise eraõiguse normid.

Artikkel 9

Riigid, kus kehtib mitu õigussüsteemi

1. Kui riik koosneb mitmest territoriaalüksusest, millest igaühes kehtivad oma õigusnormid nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes, loetakse iga territoriaalüksust käesoleva määruse alusel kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel riigiks.
2. Liikmesriik, mis koosneb mitmest territoriaalüksusest, millest igaühes kehtivad oma õigusnormid nõuete loovutamise kehtivusele kolmandate isikute suhtes, ei ole kohustatud kohaldama käesolevat määrust, et määrata, millise territoriaalüksuse õigust kohaldada.

Artikkel 10

Seos liidu muude õigusnormidega

Käesolev määrus ei piira selliste liidu õigusnormide kohaldamist, milles on sätestatud kollisiooninormid, mis on seotud nõuete loovutamise kehtivusega kolmandate isikute suhtes konkreetses valdkonnas.

Artikkel 11

Seos kehtivate rahvusvaheliste konventsioonidega

1. Käesolev määrus ei piira selliste rahvusvaheliste konventsioonide kohaldamist, mille osalisteks käesoleva määruse vastuvõtmise ajal on üks või mitu liikmesriiki ning milles on sätestatud kollisiooninormid, mis on seotud nõuete loovutamise kehtivusega kolmandate isikute suhtes.
2. Käesolev määrus on siiski liikmesriikidevahelistes suhetes ülimuslik konventsioonide suhtes, mis on sõlmitud üksnes kahe või enama liikmesriigi vahel, sellisel määral, mil need konventsioonid käsitlevad käesoleva määrusega reguleeritud küsimusi.

Artikkel 12

Konventsioonide loetelu

1. Liikmesriigid teatavad [*kohaldamise alguskuupäev*] komisjonile artikli 11 lõikes 1 osutatud konventsioonide loetelu. Pärast nimetatud kuupäeva teatavad liikmesriigid komisjonile kõigist nende konventsioonide denonsseerimistest.
2. Komisjon avaldab kuue kuu jooksul pärast lõikes 1 osutatud teate saamist *Euroopa Liidu Teatajas*
 - a) lõikes 1 osutatud konventsioonide loetelu;
 - b) lõikes 1 osutatud konventsioonide denonsseerimised.

Artikkel 13

Läbivaatamisklausel

Komisjon esitab [*kuupäev: viis aastat pärast määruse kohaldamise alguskuupäeva*] Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele aruande käesoleva määruse kohaldamise kohta. Vajaduse korral lisatakse aruandele ettepanekud käesoleva määruse muutmiseks.

Artikkel 14

Ajaline kohaldatavus

1. Käesolevat määrust kohaldatakse [*kohaldamise alguskuupäev*] või pärast seda tehtud nõuete loovutamise tehingute suhtes.
2. Vastavalt käesolevale määrusele kohaldatava õiguse kohaselt määratakse kindlaks, kas kolmas isik on pärast käesoleva määruse kohaldamise alguskuupäeva loovutatud nõude suhtes eelisseisundis teise kolmanda isiku ees, kes omandas sama nõude suhtes õiguse enne käesoleva määruse kohaldamist.

Artikkel 15

Jõustumine ja kohaldamise alguskuupäev

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates [*18 kuud pärast selle jõustumist*].

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja